

Innst. O. nr. 58

(2008–2009)

Innstilling til Odelstinget fra energi- og miljøkomiteen

Ot.prp. nr. 23 (2008–2009)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om lov om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markaloven)

Til Odelstinget

SAMMENDRAG

Marka består av følgende store og til dels sammenhengende skogområder i 19 kommuner fordelt på fem fylker i Oslo-regionen: Kjekstadmarka, Vestmarka, Krokskogen, Bærumsmarka, Nordmarka, Lillomarka, Romeriksåsene, Gjelleråsmarka, Østmarka og Sørmarka.

Markagrensen ble trukket opp av Miljøverndepartementet i 1986. Grensen med tilhørende bestemmelser for Marka var forutsatt nedfelt i kommunenes generalplaner, senere er det gjennomført enkelte grenseendringer. Kommuneplanene for markakommunene fastsetter i dag markagrensen, arealbruken reguleres av kommuneplanbestemmelser. Områdene innenfor markagrensen er i hovedsak angitt som landbruks-, natur- og friluftsområder i kommuneplanen. For enkelte områder som ligger helt eller delvis innenfor markagrensen, er det fastsatt annen arealbruk gjennom kommuneplanens arealdel eller i reguleringsplan. Eksempler er hytteområder, boligområder, idrettsanlegg, skytebaner, masseuttak, veger og lignende.

Marka består av ca. 2 000 eiendommer, mer enn 1 800 av eiendommene er på under 1 000 dekar. Vel 70 pst. av arealet er i privat eie, resten er noenlunde likt fordelt mellom kommuneskoger og allmenninger. Staten eier bare små arealer i Marka. Det er registrert 1583 boenheter med fast helårsbeboelse og 3131 hytter/fritidshus i Marka.

Markalovens formål (§ 1)

Lovens hovedformål er å fremme friluftslivet og tilrettelegge for naturopplevelse i Marka – og med følgende tre hovedelementer:

- Loven skal bidra til å bevare et rikt og variert landskap, samt Markas natur- og kulturmiljø.
- Loven skal "sikre områdets spesielle verdi for friluftsliv, naturopplevelse og idrett". Sikring av menneskers naturopplevelse er gjort til kriterium for vern av naturområder, noe som innebærer en ny form for vern.
- Det skal tas hensyn til "bærekraftig bruk til andre formål". Med "andre formål" menes etablert næringsvirksomhet i Marka, i første rekke landbruk og enklere servering og lignende i tilknytning til friluftslivet.

Idrett som markahensyn er i formålsparagrafen presisert til "idrett som naturlig kan innpasses i Marka". Departementet viser til at dette i utgangspunktet vil si idrett som tradisjonelt har vært utøvd i Marka, og som følge av krav til topografi og areal har en naturlig arena i Marka. Idretter som krever idrettshaller eller andre anlegg som medfører større inngrep i naturen, omfattes etter departementets vurdering ikke av lovens formål. Motorsport vil heller ikke omfattes av lovens formål. Nye idrettsformer som det er aktuelt å etablere i Marka, vil dermed måtte vurderes opp mot disse kriteriene i tillegg til konsekvensene for øvrig for idrett og friluftsliv i Marka. En stor del av den idrett som utøves i Marka vil også kunne defineres som friluftsliv.

Departementet viser til at hensynet til bærekraftig bruk til andre formål, herunder landbruk og skogbruk, skal ikke sidestilles med lovens øvrige formål. Lovens hovedhensyn skal være å beskytte Marka som et område for friluftsliv og naturopplevelse. Selv

om landbruk og annen næringsvirksomhet har vært med på å forme Markas rike kulturlandskap, er næringsvirksomhet – spesielt skogbruk – den faktor som vil kunne ha størst negativ påvirkning på de naturverdier og naturopplevelsverdier som finnes i Marka. Det er derfor en grunnleggende forutsetning for bevaring av Markas unike natur- og kulturmiljø at skogsdriften foregår på en bærekraftig og miljøvennlig måte.

Hensynet til å begrense støy i Marka er innarbeidet i § 1. Problematikken rundt flystøy i forbindelse med overflyvninger over Marka faller imidlertid utenfor loven.

Grensene for Marka (§ 2)

Regjeringen foreslår at markagrensen skal fastsettes direkte i loven. Virkeområdet vil i henhold til loven fremgå av Miljøverndepartementets digitale kart "Markagrensen" datert 19. desember 2008. Med hjemmel i forskrift kan grensene etter loven utvides eller justeres.

Departementet viser i proposisjonen til at det i det opprinnelige høringsutkastet fremgikk at det nærmere geografiske virkeområdet for markaloven ikke skulle fastsettes direkte i loven. Det ble der foreslått at markagrensen skulle fastsettes i forskrift med hjemmel i markaloven, og det ble forutsatt at fastsetting av grensen i forskrift skulle skje etter en særskilt prosess med vurdering av de forskjellige grensestrekningene.

Samtidig med at høringsutkastet ble sendt ut, ble imidlertid gjeldende markagrense midlertidig fastsatt ved rikspolitisk bestemmelse etter plan- og bygningsloven § 17-1. Departementet mener at fastsetting og sikring av Markas grenser i et langsiktig perspektiv vil utgjøre en viktig del av bakgrunnen for markaloven og således bør stå sentralt i loven, og at markagrensen bør fastsettes direkte i loven.

Kongen kan i forskrift etter § 2 vedta justering av markagrensen. Grensejusteringer kan, slik det vises til at flere høringsinstanser har ønsket, også skje ved at nye områder legges til Marka slik at lovens virkeområde utvides. Denne forskriftshjemmelen åpner for at kommunene kan ta initiativ til grensejusteringer eller at nye områder legges til Marka. Grenseendring ved forskrift forutsetter at det gjennomføres ordinær høring.

Myndigheter etter loven (§ 3)

Etter markaloven skal Miljøverndepartementet være øverste myndighet, kommunene skal være tilsyns- og kontrollmyndighet direkte etter markaloven.

Statens naturoppsyns oppgaver som tilsyns- og kontrollmyndighet i Marka skal hjemles i lov om statlig naturoppsyn. Departementet foreslår derfor at lov om statlig naturoppsyn endres slik at markaloven

tilføyes i § 2 om lover som Statens naturoppsyn har oppsynsansvar for. Det enkelte fylkesmannsembete har fortsatt en rådgivende og forberedende rolle i saksbehandlingen, og Fylkesmannen i Oslo og Akershus skal være klageorgan for kommunale vedtak etter markaloven.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus skal tillegges myndighet til å behandle en del saker etter markaloven som første instans for å få en så samlet og helhetlig forvaltningspraksis som mulig. Det forutsettes en klar og effektiv kommunikasjons- og styringslinje mellom departementet og Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Oppgavene vil i hovedsak være:

- å fungere som regionalt fagorgan for saker etter markaloven, med kompetanse innen naturvern og friluftsliv så vel som innen landbruk, for å sikre et godt samarbeid både overfor Miljøverndepartementet og landbruksmyndighetene,
- å behandle klager på kommunenes førsteinstansvedtak etter markaloven,
- å behandle alle klager på kommunale vedtak etter skogloven og markaforskriften som gjelder Marka,
- å behandle nærmere spesifiserte saker om dispensasjon eller tillatelse,
- å forberede vernesaker,
- å medvirke i planbehandling, forestå planinitiativ og å utarbeide planforslag i samarbeid med kommunale og regionale planmyndigheter,
- ev. å utføre sekretariatsfunksjonen for et markaråd.

Bygge- og anleggstiltak mv. i Marka

Det foreslås i markaloven et generelt forbud mot bygge- og anleggstiltak mv. innenfor markagrensen, som også omfatter bygge- og anleggstiltak i landbruket. Det generelle byggeforbudet vil i utgangspunktet gjelde foran eldre regulerings- og bebyggelsesplaner og kommuneplanens arealdel, dersom ikke annet følger av loven.

Loven inneholder videre nærmere bestemmelser om etablering av idrettsanlegg og anlegging av løyper og stier. For slike tiltak kreves tillatelse fra kommunen etter markaloven. For etablering av større anlegg og løyper kreves det i tillegg reguleringsplan etter plan- og bygningsloven. Som hovedregel skal ikke stier og løyper anlegges uten grunneiers tillatelse.

Loven har en egen bestemmelse om etablering av offentlig infrastruktur som kraftproduksjonsanlegg, dammer, vannforsyningsystemer, kraftledninger som ikke er unntatt fra plan- og bygningsloven mv. Slike tiltak krever dispensasjon fra departementet etter markaloven og reguleringsplan etter plan- og bygningsloven. Kraftproduksjonsanlegg som krever

konsesjonsbehandling, er unntatt fra kravet om reguleringsplan. Større overføringslinjer for elektrisitet er også unntatt fra planbestemmelsene i plan- og bygningsloven. Vedlikehold eller utbedring av offentlig infrastruktur kan utføres uten tillatelse etter markaloven.

I Marka finnes det i dag flere etablerte lokalsamfunn, for eksempel i Maridalen og i Sørkedalen, samt et stort antall hytter. En del av disse ligger samlet i hyttefelt. Markaloven skal være tilpasset de spesielle utfordringer som gjør seg gjeldende for denne type etablert bebyggelse, og loven skal gi rom for at bestående bebyggelse og anlegg kan videreføres og inngå i bindende arealplan. Imidlertid vil mulighetene for nybygg og utvidelser være svært begrensede.

Motorisert ferdsel (§ 10)

Motorferdsel i utmark og vassdrag i Marka skal ikke være tillatt med mindre annet følger av loven eller forskrift gitt i medhold av loven. All motorferdsel i utmark og vassdrag mv. skal foregå varsomt og på tidspunkter som i minst mulig grad medfører ulemper for friluftslivet, skader i terrenget eller forstyrrelser for dyrelivet.

Departementet kan ved forskrift forby eller begrense ferdselen med motorkjøretøy på privat veg for andre enn fastboende og besøkende til disse når ferdselen ikke har erverv, forvaltning eller oppsyn til formål eller skjer i politi-, ambulans-, brannverns- eller sikringsøyemed. Det kan fastsettes regulerende bestemmelser for ellers lovlig ferdsel med motorkjøretøy på vegene.

Departementet viser for øvrig til at det ikke eksisterer nevneverdig konflikt mellom grunneiere og andre brukere av Marka, og det er i dag ikke behov for strengere regler for ferdsel til og fra hytter eller boliger i Marka. Ferdsel til og fra eiendommene for hytteiere og fastboende vil dermed ikke bli strengere regulert med markaloven.

Særskilt vern av friluftsområder (§ 11)

Det foreslås en hjemmel i markaloven for særskilt vern for å sikre spesielle områder i Marka som har store naturopplevelsesverdier, og hvor verdien av menneskers naturopplevelse er gjort til kriterium for vern av naturområder. Denne vernebestemmelsen er særlig nødvendig for å sikre begrensede arealer med spesielt viktige "eventyrskoger", hvor det er avgjørende at man kan oppleve et stabilt naturmiljø over tid. I slike områder vil det kunne gis nærmere vernebestemmelser som også kan rette seg mot skogsdrift, dersom dette er nødvendig av hensyn til friluftslivet. For økonomisk tap som følge av vernevedtak kan det kreves erstatning etter alminnelige rettsgrunnsetninger.

Skogloven og forskrift om skogbehandling og skogsdrift i Marka er viktige for å ivareta et "minimumsnivå" av skogbrukshensyn i Marka generelt. Dette regelverket er imidlertid ikke egnet til å ivareta behovet for å sikre avgrensede områder i Marka som har spesielle naturopplevelsesverdier. Dette skyldes i hovedsak at verken skogloven eller forskrift for skogsdrift i Marka gir hjemmel for å gjennomføre tiltak som begrenser skogsdrift i så stor grad at man kan sikre slike viktige naturopplevelsesverdier. For å oppnå dette vil det ofte være nødvendig med tiltak som begrenser lønnsomheten i skogbruket i vesentlig grad, noe som følgelig må påregnes å utløse krav om erstatning fra grunneier. De verdier man søker å ta vare på gjennom denne bestemmelsen, anslås ifølge proposisjonen å ligge på i størrelsesorden 1 pst. av det totale skogarealet i Marka.

Departementet viser til at restriksjonsnivået for skogbruket stort sett vil være det samme som før markaloven. Det vil imidlertid bli foretatt en ny gjennomgang av gjeldende markaforskrift etter skogbruksloven med sikte på en tilpasning til Regjeringens samlede markapolitikk og skogbrukslovens virkeområde og innretning. Det forutsettes i proposisjonen at de nødvendige endringer gjennomføres i skogbruksloven med forskrifter, slik at Fylkesmannen i Oslo og Akershus også overtar klagemyndigheten fra de enkelte fylkesmannsembeter og Fylkeslandbruksstyret for alle kommunale vedtak etter skogloven og markaforskriften som gjelder Marka.

Det generelle skogvernarbeidet har frivillig vern som hovedstrategi. Departementet viser til at det vil være naturlig å prøve ut denne strategien også i forbindelse med særskilt vern etter markaloven.

Markarådet (§ 13)

Regjeringen foreslår i markaloven en hjemmel for å opprette et eget råd for markasaker (Markarådet), som vil kunne ivareta en ombudsmannsfunksjon i Marka. Departementet skal i forskrift kunne gi bestemmelser om sekretariatsordningen for Markarådet, herunder hvilket organ som skal fungere som rådets sekretariat og antall medlemmer og varamedlemmer i rådet.

Markaloven inneholder også en hjemmel for departementet til gjennom forskrift å vedta bestemmelser om flerbruk i Marka, og utarbeidelse av forslag til slik forskrift vil falle inn under Markarådets oppdrag.

Departementet forutsetter for øvrig at Markarådet og øvrige markamyndigheter utarbeider rutiner som sikrer en god dialog.

Tiltak, dispensasjon, klage mv. (§§ 14–16)

Det foreslås at plan- og bygningslovens plandel og planvirkemidler delvis skal virke sammen med markaloven, og at bygningsdelen i hovedsak skal

komme til anvendelse først etter at et tiltak er avklart etter markaloven. Ethvert tiltak i strid med det generelle byggeforbudet vil således måtte godkjennes etter markaloven før eventuell byggesaksbehandling i den aktuelle kommune kan igangsettes. Kommunen vil fortsatt være bygningsmyndighet etter plan- og bygningsloven.

Kommunene, regional planmyndighet og departementet skal etter behov kunne forestå planlegging etter plan- og bygningsloven så lenge dette skjer innenfor markalovens formål og bestemmelser. Markaloven skal ha særskilte regler som begrenser hvilke arealformål og tiltak det kan planlegges for. Loven angir både krav om departementets tillatelse til at arealplanlegging blir satt i gang og krav om at departementet skal stadfeste alle kommunale planvedtak i Marka. Nye planer kan dermed bare utarbeides, vedtas og stadfestes innenfor nærmere angitte rammer som skal sikre at markaområdene får en tilstrekkelig og langsiktig beskyttelse mot uheldige inngrep. Det vil være forbud mot planlegging av ny spredt bebyggelse i LNF-område.

Utover dette kan bygge- og anleggstiltak bare gjennomføres etter dispensasjon i henhold til markaloven. Dette gjelder også for tiltak i landbruket.

Etter lovforslaget gis departementet også hjemmel til å behandle planoppgaver etter reglene i plan- og bygningsloven om statlig plan i tilfeller hvor en oppgave eller et arealbruksspørsmål krever samordning over kommunegrenser, eller hvor det oppstår ekstraordinære behov eller en situasjon av nasjonal eller viktig regional karakter.

Dispensasjon

Markaloven inneholder en egen dispensasjonsbestemmelse. Det kan ikke dispenseres fra kravet til utarbeidelse av reguleringsplaner etter plan- og bygningsloven eller andre saksbehandlingsregler.

Markaloven skiller mellom tillatelse og dispensasjon. Tillatelse etter § 14 benyttes for å godkjenne tiltak som ligger innenfor rammen av lovens bestemmelser og som er i samsvar med eventuelle arealplaner. Dispensasjon kan benyttes i tilfeller hvor det er nødvendig å gjøre unntak fra lovens bestemmelser eller fra vedtatte arealplaner, som er vedtatt innenfor rammen av markalovens formål og bestemmelser. Etter markaloven § 15 kan departementet og kommunen behandle og avgjøre søknader om dispensasjon. Denne bestemmelsen angir også nærmere kriterier for når dispensasjon kan gis. Siktemålet er at den alt overveiende del av tillatelsene etter markaloven vil gis i form av tillatelse etter § 14 og at dispensasjon bare er aktuelt i rene unntakstilfeller.

Det er kommunen som vurderer søknader om dispensasjon, grunnvilkåret er at hensynene bak den bestemmelsen det dispenseres fra, ikke blir vesentlig

tilsidesatt. Det vil ikke være aktuelt å dispensere fra bestemmelse i markaloven i tilfeller der hensynene bak bestemmelsen det søkes om dispensasjon fra, fortsatt gjør seg gjeldende tilnærmet fullt ut, selv om det i den konkrete saken skulle foreligge grunner som tilsier dispensasjon. Det kan settes vilkår for dispensasjonen.

Tilsyn og kontroll (§ 17)

Kommunen fører tilsyn med at bestemmelsene gitt i og i medhold av markaloven blir overholdt, og kommunen avgjør på hvilke områder det skal føres tilsyn. Det skal legges vekt på å føre et så effektivt tilsyn som forholdene tilsier med minst mulig belastning for miljøet.

Ved tilsyn skal den som blir kontrollert eller den ansvarlige for virksomheten gi tilsynsmyndigheten nødvendig bistand og opplysninger. Tilsynsmyndigheten kan stanse personer, fartøyer og motorkjøretøyer dersom dette er nødvendig for utøvelsen av tilsynet.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om tilsyn, kontroll og rapportering.

KOMITEENS MERKNADER

Innledende bestemmelser

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Ann-Kristin Engstad, Asmund Kristoffersen, Marianne Marthinsen, Tore Nordtun, Torny Pedersen og Terje Aasland, fra Høyre, Peter Skovholt Gitmark og Ivar Kristiansen, fra Sosialistisk Venstreparti, Inga Marte Thorkildsen, fra Kristelig Folkeparti, Line Henriette Holten Hjemdal, fra Senterpartiet, Erling Sande, og fra Venstre, lederen Gunnar Kvassheim, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, Torbjørn Andersen, Tord Lien og Ketil Solvik-Olsen, viser til at Marka som område for friluftsliv og naturopplevelse omfatter unike naturområder og et rikt kulturlandskap, som har vært verdsatt som tur- og rekreasjonsområde helt siden 1800-tallet. Områdets rike kulturlandskap er et resultat av tidligere tiders bruk av Marka helt siden steinalderen.

Flertallet peker på at virksomhet innen tradisjonelle næringer som jordbruk og skogbruk har bidratt til – og bidrar fortsatt til – å vedlikeholde Markas verdifulle kulturlandskap, ikke minst ved å sikre og vedlikeholde de tradisjonelle ferdselsvegene i området. På denne måten bidrar denne næringsutøvelsen til å gjøre Marka attraktiv som et friluftsområde, og er viktig for å sikre tilgjengeligheten til naturverdiene i Marka for allmennheten. Flertallet mener at jordbruket og skogbruket fortsatt vil være viktige for

å bevare og videreutvikle Marka som et attraktivt og tilgjengelig friluftsområde.

Flertallet mener at markaloven må sikre en flerbruksforvaltning av Marka mellom ulike interesser som friluftsliv, idrett, bevaring av natur- og kulturmiljø med kulturminner, bærekraftig næringsvirksomhet og etablert bosetting. Flertallet vil gjennom balansert flerbruk varig sikre Marka til beste for folkehelsen i omkringliggende områder, fysisk så vel som mentalt, kvalitativt så vel som kvantitativt. Gode naturopplevelser er særdeles viktig for vår mentalhygiene. Derfor er det et viktig mål at Marka blir brukt av flest mulig.

Flertallet viser til at både idrett og friluftsliv er i konstant endring i tråd med utviklingen i samfunnet for øvrig. Kommende generasjoner vil ikke verken drive idrett eller friluftsliv på samme måte som våre foreldre gjorde det, eller på samme måte som vi i dag er aktive i naturen. Flertallet vil understreke at bruk av Marka er det beste vern. Når en ny lov skal vedtas, mener flertallet at det er viktig at den både ivaretar hensynene til fremtidens friluftsliv, unike naturopplevelser, rekreasjon og aktivitet til alle dem som sogner til Oslo-området. Samtidig må ikke loven fryse tilbudet i Marka uten en naturlig utvikling både av friluftsliv og idrett som hører hjemme der.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, er fornøyd med at Regjeringen foreslår å verne Marka gjennom lov, og er enig i at markaloven representerer en milepæl for friluftslivet i Norge.

Dette flertallet har merket seg at Marka er et av de aller viktigste friluftsområdene i landet, og at markaloven vil sikre over en million mennesker tilgang til naturen og et verdifullt kulturlandskap i sitt nærmiljø. Samtidig har Marka levende lokalsamfunn og bærekraftig næringsutøvelse som det er viktig å ta vare på, og som kan videreføres innenfor rammen av markaloven. Marka betyr mye for innbyggerne i hele fem fylker og 19 kommuner. For eksempel bruker 75 pst. av Oslos befolkning Marka regelmessig. Loven vil derfor etter dette flertallets mening være viktig for å fremme friluftslivet og tilrettelegge for naturopplevelse i Marka. Loven skal sikre Markas grenser og bevare et rikt og variert landskap og natur- og kulturmiljø med kulturminner i Marka.

Dette flertallet er enige om at lovens hovedformål er å fremme og tilrettelegge for friluftsliv, naturopplevelse og idrett. Disse tre hensynene er sidestilt. Hensynet til å fremme og tilrettelegge for idrett er avgrenset til å gjelde idrett som kan innpasses i Marka. Dette flertallet mener det er viktig å avgrense hensynet til idretten med hensyn til store idrettsanlegg av en karakter eller størrelse som kan medføre konflikt med annen idrettsutøvelse eller fri-

luftsliv og naturopplevelse. Markalovens formålsparagraf er utformet slik at den favner hele Marka. Derfor er friluftsliv, naturopplevelse og idrett de fremste fellesnevnerne i det formål loven skal fremme. Anlegg som for eksempel fotball- og friidrettsarenaer omfattes ikke av lovens formål. Anlegg for motorsport eller nye skytebaner lar seg heller ikke innpasse i Marka. Slike anlegg vil være til ulempe for Markas øvrige brukere. Dette vil ikke være i tråd med lovens formål, slik dette flertallet har utformet den.

Dette flertallet viser til at Marka blir brukt aktivt til forskjellige former for idrett – organisert så vel som uorganisert. Idrettsaktiviteter som kan innpasses i Marka, skal fortsatt sikres innenfor rammene av bærekraftig flerbruk. Vurderingen av hva som kan innpasses i Marka, vil måtte variere med hvor i Marka anlegget ønskes bygget og hva som er i området fra før. Det vil for eksempel kunne innpasses større anlegg i tilknytning til eksisterende anlegg enn i områder som ikke er bebygde. Det vil på samme måte kunne innpasses mer i ytterkanten av Marka enn dypt inne i Marka. Større utbygging av idrettsanlegg skal etter dette flertallets mening i størst mulig grad samlokaliseres og plasseres så nært bebyggelsen som mulig, men slik at det samtidig legges vekt på befolkningens behov for grønne omgivelser og turområder. Markalovens nære samspill med plan- og bygningsloven legger til rette for slike differensierte vurderinger.

Dette flertallet vil påpeke at det innenfor lovens formål også vil kunne legges til rette for nye idrettsformer og friluftaktiviteter. Ved siden av å understreke formålene friluftsliv, naturopplevelse og idrett, legger loven vekt på at Marka skal kunne benyttes av flere berettigede interesser på samme tid (flerbruk).

Dette flertallet understreker at det selvsagt skal være rom for opprustning, utbygging og videreutvikling av idrettsanlegg. Utendørs vintersportsanlegg er generelt en type anlegg som vil kunne falle inn under lovens formål. Det må i hver enkelt sak imidlertid foretas en vurdering hvor man ser hen til lovens øvrige formål. Når det i merknaden til formålsparagrafen står at etablering av idrettshaller og "større idrettsanlegg" i utgangspunktet ikke vil være i samsvar med lovens formål, er dette bl.a. for å unngå at for eksempel store fotball- eller friidrettsarenaer legges innenfor markagrensen.

Dette flertallet mener at markastuer og enkle serveringssteder er viktige for å tilrettelegge for friluftsliv, naturopplevelse og idrett. Loven skal derfor ikke være til hinder for utvidelse av eksisterende markastuer og enkle serveringssteder og bygging av nye slike, dersom dette er nødvendig for å tilrettelegge for friluftsliv eller idrett.

Dette flertallet fremmer følgende forslag til ny formålsparagraf:

"§ 1 Formål skal lyde:

Formålet med loven er å fremme og tilrettelegge for friluftsliv, naturopplevelse og idrett. Loven skal sikre Markas grenser og bevare et rikt og variert landskap og natur- og kulturmiljø med kulturminner.

Det skal samtidig tas hensyn til bærekraftig bruk til andre formål."

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil likevel understreke at utbygging til kommersielle formål ikke ligger innenfor lovens formål.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener at det er viktig at lovens formål legges til grunn for alle bestemmelsene og merknadene til loven, og at loven må legge til rette for økt bruk av Marka, og ikke virke begrensende eller byråkratiserende når det gjelder nåværende og fremtidig bruk av Marka.

Disse medlemmer mener at lovforslagets formålsparagraf er for begrensende med hensyn til hvilke brukere og interessegrupper som prioriteres som brukere av Marka. Disse medlemmer ønsker et sterkt vern av Marka, men Marka må vernes til bruk og ikke til brakk. Det er viktig at loven legger til rette for at Marka kan brukes av flere berettigede interesser på samme tid. Lovforslaget, slik det foreligger, åpner for et stort tolkningsrom med hensyn til hvilken bruk av Marka som er i tråd med lovens formål. I særdeleshet gjelder dette idretten.

Disse medlemmer viser til at § 1 første ledd tredje punktum i lovforslaget slår fast at det skal legges til rette for idrett som naturlig kan innpasses i Marka. Paragrafen rammes inn av merknader som sier at dette i utgangspunktet vil si idrett som tradisjonelt har vært utøvd i Marka, og som følge av krav til topografi og areal har en naturlig arena i Marka. Disse medlemmer mener at formålsparagrafen med dette nedvurderer idretten som berettiget bruker av Marka til fordel for det tradisjonelle friluftslivet, noe en ikke kan tillate seg i landets største pressområde. Marka er en av de viktigste arenaene for rekreasjon og fysisk aktivitet for alle som bor langs randsonen. Nøkkelen til økt fysisk aktivitet og friluftsliv, i særdeleshet blant barn og unge, ligger ikke i å begrense mulighetene til allsidig bærekraftig bruk av Marka.

Disse medlemmer vil understreke at loven ikke skal være til hinder for tidsmessig utvikling eller utøvelse av ikke-motorisert idrett i Marka. Idretten endrer seg over tid, og nye generasjoner brukere vil

ha nye ønsker og forventninger til anlegg og tilbud innenfor idretten. Dette skal det tas høyde for i forvaltningen av Marka.

Disse medlemmer vil også understreke at markaloven ikke må sette en stopper for videre utbygging av idretten i randsonen av Marka. Det er viktig at eksisterende anlegg som Holmenkollen, Varringskollen, Linderudkollen/Grefsenkleiva, Skullerud skianlegg og Tryvann Vinterpark gis mulighet til opprustning, modernisering og videreutvikling. Utbygging av Tryvann Vinterpark er stilt i bero i påvente av markaloven, til tross for at et enstemmig bystyre har bevilget 35 mill. kroner til utbyggingen. Disse medlemmer mener en likestilling av idretten med øvrige formål i lovens § 1 vil fjerne tvil knyttet til utbygging og videreutvikling av idrettsanlegg i randsonen av Marka.

Disse medlemmer viser til statsråd Erik Solheims svarbrev til komiteen 4. mars 2009, hvor han svarer følgende på spørsmål om markaloven vil være til hinder for utviklingen av Wyller Multiarena i Tryvann Vinterpark:

"I henhold til forslaget § 7 første ledd nr. 3 kan det uavhengig av byggeforbudet planlegges for idrettsanlegg som kan innpasses innenfor lovens formål. Bygge- og anleggsforbudet i § 5 vil dermed ikke være til hinder for utvikling, opprusting og utvidelse av eksisterende idrettsanlegg i Marka, så lenge det dreier seg om anlegg som kan innpasses i Marka. Anlegg som vil kunne tenkes å kunne inngå i plan etter denne bestemmelsen er Holmenkollen, Linderudkollen/Grefsenkleiva og Skullerud skianlegg og Tryvann Vinterpark. Vurderingstemaet vil være hvorvidt og evt i hvilken grad slike planer konkret vil gi negative følger for lovens øvrige prioriterte formål."

Disse medlemmer mener at spørsmålet om utvidelse av Tryvann Vinterpark må avklares før loven vedtas i Stortinget. Statsrådets svar bidrar ikke til noen endelig avklaring av dette spørsmålet.

Disse medlemmer vil understreke at eksisterende og ny næring som er en naturlig del av en utvikling av tilbudet til friluftslivets og idrettens brukere i Marka, kan tillates videreført og etablert i Marka.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener at det fremlagte lovforslaget i Ot.prp. nr. 23 (2008–2009) på en rekke punkter bærer preg av mangelfullt forarbeid og åpner for utstrakt tolkning av loven.

Disse medlemmer har merket seg at kritikken mot Regjeringens lovforslag også deles av representanter for regjeringspartiene. Disse medlemmer viser til Aftenposten 19. mars 2009 der Senterpartiets stortingsrepresentant Per Olaf Lundteigen uttaler følgende om forslaget til markalov:

"Vi må ha endringer. Endringene behøver ikke være så store, men de krever et annet syn på bruk av natur enn det som kommer til uttrykk nå. Vi ønsker at marka skal brukes."

Disse medlemmer viser til at Lundteigen presiserer at han snakker for Senterpartiets stortingsgruppe. Disse medlemmer har videre merket seg at Lundteigen sier til Aftenposten at

"det ikke er samsvar mellom det en ønsker å oppnå og lovens tekst. Praktiseringen av en så uklar lov vil skape uenighet og konflikt, derfor bør det jobbes mer med loven."

Disse medlemmer slutter seg til Lundteigenes kritikk.

Disse medlemmer viser videre til at proposisjonen skaper en rekke uklarheter og potensielle konflikter i den fremtidige forvaltningen av loven. Disse medlemmer peker på manglende samsvar mellom lovens formål og de øvrige bestemmelser og merknadene til loven i proposisjonen.

Disse medlemmer har merket seg at miljø- og utviklingsminister Erik Solheim i Dagsnytt Atten 9. mars 2009 uttalte at markaloven ikke skal hindre at folk som allerede eier en bolig i Marka kan gjøre endringer i den, at den ikke skal hindre hytteeierne i å bygge en ny utedo, og at den ikke skal hindre Skiforeningen i å gjøre endringer i eksisterende skiløyper i Marka, og at kun større endringer krever behandling etter plan- og bygningsloven.

Disse medlemmer viser videre til Aftenposten 12. mars 2009 der miljø- og utviklingsminister Erik Solheim uttaler at

"hytteeiere behøver ikke å frykte at de må ha departementets godkjenning for å bygge en utedo, det er uproblematisk å bygge om en driftsbygning fra fjøsdrift til hestehold, og Vegard Ulvang trenger ikke aksept fra departementet for å utbedre en skiløype."

Videre har disse medlemmer merket seg at statsråden uttaler at loven skal tolkes positivt, og at han ikke ønsker en rigid fortolkning. Statsråden uttaler at alt som skjer i Marka, skal veies opp mot hensynet til å fremme friluftsliv og idrett. Disse medlemmer har videre merket seg at statsråden uttaler at det ikke vil by på problemer å få opprettholdt og vedlikeholdt eksisterende løyper. Videre sier statsråden at dispensasjon også kan gis for tiltak som ikke er i samsvar med lovens formål, så lenge ikke formålet vesentlig tilsidesettes.

Disse medlemmer forutsetter at den fremtidige praktiseringen og tolkningen av markaloven er i tråd med disse uttalelsene fra miljø- og utviklingsministeren.

Disse medlemmer viser videre til at Marka strekker seg over 5 fylker og 19 kommuner. Disse

medlemmer peker på at det er disse kommunenes ansvarlige arealforvaltning med hensyn til markagrensen som har sikret at vi har bevart Marka som det attraktive friluftsområdet det er for mer enn 1 million mennesker. Erfaringene fra mer enn 100 år med lokal forvaltning av Marka og naturverdiene i dette området viser at det ikke er noe akutt behov for en ny lov som innebærer statlig vern av Marka. Disse medlemmer vil likevel slutte seg til at det kommer en lov om Marka som kan sikre disse naturområdene også for fremtiden.

Disse medlemmer mener Marka må vernes gjennom bruk, ikke ved hermetisering.

Disse medlemmer frykter at en mer byråkratisk behandlingsprosess av planlagte tiltak som følge av loven vil gjøre det vanskeligere å blant annet tilrettelegge for barnehager, funksjonshemmede, anlegg og vedlikehold av skiløyper, drift og vedlikehold av markastuer og annen aktivitet i Marka enn i dag.

Disse medlemmer peker på at loven legger opp til en detaljregulering som kan hindre nye skiløyper, vedlikehold av bygg og true Sørkedalen og Maridalen som bygdesamfunn og landbruksmiljø – stikk i strid med det som bør være lovens formål. Konsekvensene av loven vil bli mer dramatiske enn hva Regjeringen gir uttrykk for.

Disse medlemmer er bekymret for konsekvensene av loven, blant annet når det gjelder bygge- og anleggstiltak i landbruket, betingelsene for dagens eksisterende bosettinger i Marka, betingelsene for idrettsaktiviteter og bygging av nye idrettsanlegg i Marka og rydding av løypetraseer før det utløses krav om reguleringsplan.

Disse medlemmer har merket seg miljø- og utviklingsminister Erik Solheims mange kommentarer til lovforslaget i media, og peker på at det er betydelig forskjell på hva statsråden sier om loven i media og hva som faktisk står i lovforslaget.

Disse medlemmer viser til at advokat dr. juris Bjørn Stordrange på oppdrag fra Norskog har gjort en gjennomgang av loven og statsrådets uttalelser. Denne gjennomgangen er oversendt medlemmene i energi- og miljøkomiteen. Disse medlemmer har merket seg at Stordrange skriver at gjennomgangen viser følgende:

"Miljøvernminister Erik Solheim har gitt uttalelser som ikke er i samsvar med lovens faktiske innhold. Til dels spriker uttalelser og faktisk lovinnhold betydelig. Flere tiltak miljøvernministeren fremhever som viktige, og som han mener kan gjennomføres i medhold av loven, kan ikke gjennomføres i henhold til lovens hovedregler. Ikke minst når det gjelder byggeforbudet gir lovteksten ikke hjemmel for de tiltak miljøvernministeren tar til ordet for."

Disse medlemmer har merket seg at Stor-drange i gjennomgangen kommer med flere konkrete eksempler på tiltak som statsråden mener kan gjennomføres, men som er i strid med det som faktisk står i lovforslaget.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti peker videre på at markagrensen er fastsatt i lovforslaget uten at kommuner og andre berørte parter har fått uttale seg om dette i høringsrunden, i strid med løfter fra Miljøverndepartementet – om at de i en senere runde ville få uttale seg om dette spørsmålet.

Komiteens medlemmer fra Høyre mener på denne bakgrunn at proposisjonen bør sendes tilbake til Regjeringen.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Ot.prp. nr. 23 (2008–2009) – Om lov om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markaloven) sendes tilbake til Regjeringen. Regjeringen bes legge frem et nytt lovforslag basert på et samspill med vertskommunene og Markas brukergrupper."

Disse medlemmer fremmer dette som sitt primærforslag, men vil subsidiært i innstillingen fremme egne merknader og forslag til den fremlagte lovtekst.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er primært imot markaloven, og vil i utgangspunktet stemme mot loven i sin helhet.

Disse medlemmer mener det ikke er behov for noen særlov for vern av Osloområdet, og ønsker derfor primært ikke å stemme for forslag fra mindretallet om å sende lovutkastet tilbake til Regjeringen.

Subsidiært vil imidlertid disse medlemmer støtte mindretallets forslag om tilbakesendelse og eventuelt lovtekniske endringer mindretallet foreslår i denne innstillingen.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil understreke at markaloven ikke må være til hinder for tidsmessig utvikling eller utøvelse av ikke-motorisert idrett eller friluftsliv i Marka. Idrett og friluftsliv endrer seg over tid, og nye generasjoner brukere vil ha nye ønsker og forventninger til anlegg og tilbud innen idretten. Dette må det tas høyde for i forvaltningen av Marka.

Disse medlemmer vil understreke at eksisterende og ny næring som er en naturlig del av en utvikling av tilbudet til friluftslivets og idrettens brukere i Marka, må tillates videreført og etablert i Marka.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre vil peke på at verneformålet, å sikre tilgang på gode friluftsopplevelser for befolkningen, også synes å være truet av vernet. Dette gjennom at fremføring av nødvendig infrastruktur, for eksempel løyper og anlegg, nå vil måtte ha dispensasjon gjennom reguleringsplan for å kunne bygges. Disse medlemmer mener at et slikt krav overfor frivillige aktører og kommunene er urimelig og vil gjøre ethvert tiltak i Marka dyrere. Planprosessene vil også måtte medføre at slike tiltak vil ta svært mye lengre tid å få etablert.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet støtter Regjeringens intensjon om å sikre befolkningen i indre del av Oslofjorden og områdene nord for Oslo tilgang til friluftsarealer også i fremtiden. Disse medlemmer mener imidlertid ikke at en statlig overtakelse av arealforvaltningen i de berørte områdene er riktig fremgangsmåte for å oppnå dette.

Disse medlemmer vil peke på at Regjeringen foreslår å ta fra Norges mest folkerike kommune retten til å forvalte to tredjedeler av sitt areal. Også de øvrige 18 kommunene er mer eller mindre folkerike områder, og disse kommunene utgjør kjernen i Norges sterkeste pressområde. Å frata lokalpolitikere i disse kommunene retten til å forvalte egne arealer er etter disse medlemmers oppfatning svært uheldig og helt urimelig.

Disse medlemmer vil peke på at områdenes status som LNF-område og "Markaforskriften" i årtier har fungert helt utmerket, og at det med lokal forvaltning av disse arealene er mer enn 1,2 millioner friluftsbukere av Marka årlig. Statusen som LNF-område gjør også at jord- og skogbruket i området kan opprettholdes og utvikles i takt med tidens krav.

Disse medlemmer vil påpeke at aktiv skogsdrift gjennom minst 400 år i Nordmarka gjennom etablering av skogsbilveier har åpnet området for friluftslivet. Skogsdriften gjør også at kulturlandskapet er variert – med nye hogstflater, plantefelt, ungsog og gammelskog, som kan oppleves i løpet av en eneste søndagstur.

Disse medlemmer mener at det er en kvalitet i seg selv at befolkningen i Norges største by kan oppleve kulturlandskap og aktiv skogsdrift uten å forlate kommunen sin. Disse medlemmer er skremt over at Regjeringen mener at skogsdrift er en trussel for det tradisjonelle friluftslivet, og deler ikke den oppfatningen. Disse medlemmer frykter at en ny forskrift for skogsdrift i marka vil medføre ytterligere vanskeligheter for en skogsdrift som i mange områder har marginal lønnsomhet, samtidig som den forsyner en stor trelast-, massevirke- og bioenergiindustri.

Disse medlemmer vil peke på at Stortinget blir invitert til å fatte vedtak om ny markalov, mens det er stor grad av usikkerhet både om hvordan skogsdriftforskriften vil bli utformet og om erstatningsreglene. Disse medlemmer vil også peke på at Regjeringen har varslet at hele norsk vernepolitikk, herunder erstatningssøksmål og eventuelle nye verneformål, skal revideres gjennom forslag til ny naturmangfoldslov. Disse medlemmer mener at vernet av Oslomarka med fordel kunne ha ventet til ny naturmangfoldslov var på plass.

Komiteens medlemmer fra Høyre har merket seg at til tross for den store betydning jord- og skogbruket har hatt for vedlikehold av naturlandskapet i marka og tilgjengeligheten til Marka for friluftsliv, er disse næringene ikke omtalt under lovens formål annet enn under sekkebetegnelsen "andre formål". Disse medlemmer mener det bør være en henvisning til disse næringene i lovens formålparagraf.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"§ 1 Formål, skal lyde:

Formålet med loven er å fremme friluftslivet og tilrettelegge for naturopplevelse og idrett i Marka. Loven skal sikre Markas grenser og bevare et rikt og variert landskap og natur- og kulturmiljø med kulturminner i Marka. Det skal legges til rette for bærekraftige bosettinger i eksisterende lokalsamfunn som en naturlig del av kulturmiljøet.

Det skal samtidig tas hensyn til bærekraftig bruk til andre formål. Loven skal ikke være til hinder for tidsmessig utøvelse av primærnæringer."

Grensene for Marka

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Venstre, har merket seg at lovforslaget vil sikre Markas grenser, slik de framgår av Miljøverndepartementets digitale kart "Markagrensen", datert 19. desember 2009. Denne grensen er i det vesentlige en videreføring av markagrensen fastsatt av Miljøverndepartementet i 1986, med endringer i 1996. De endringene som er gjort i markagrensen etter 1996, har skjedd som ledd i kommunenes arealplanlegging etter plan- og bygningsloven, og er basert på kommunenes egne arealplaner uten vesentlige endringer.

Flertallet viser til at bestemmelsen (§ 2) inneholder et fleksibelt virkemiddel for å kunne utvide lovens virkeområde ved at grensen utvides der dette anses hensiktsmessig eller ønskelig. Adgangen til å gjennomføre innskrenkende grensejusteringer i lovfestet markagrense vil være den samme som i forsla-

get som ble sendt på høring. Flertallet viser i den forbindelse til brev av 17. desember 2008 fra Miljøverndepartementet til kommunene.

Flertallet understreker at slike grensejusteringer bare kan skje dersom friluftsliv-, natur- eller kulturverdier ikke blir vesentlig skadelidende. Dette innebærer etter flertallets mening at også miljø- og friluftsverdier av lokal betydning tas med i vurderingen.

Av hensyn til helheten bør det foretas en vurdering av den samlede virkning av grensejusteringene, dersom det foretas flere slike justeringer samtidig eller over tid. Flertallet peker i denne sammenheng på at det også bør tas hensyn til eventuelt økt press på dyrket mark.

Flertallet mener det vil være naturlig at kommunene tar initiativ overfor departementet dersom de ønsker grensejusteringer. Dette vil kunne skje i forbindelse med kommunenes ordinære planarbeid. Flertallet viser til at kommunenes medvirkningsmulighet ikke vil være vesentlig svekket med hensyn til det opprinnelige høringsutkastet.

Flertallet mener det ikke vil være nødvendig med lovendring for å justere grensene etter foreliggende forslag, kommunene vil kunne ta initiativ til forskriftsendringer uten at det settes tidsbegrensning.

Flertallet peker på at det utenfor Markas grense i de berørte kommuner finnes andre sårbare områder, slik som dyrket mark, dyrkbare arealer og våtmarksområder. Det er viktig at en samlet vurdering også tar hensyn til eventuelt økt press på dyrket mark og andre verdifulle områder.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, ønsker å unnta "øyene" rundt Langen-vassdraget fra Marka. På denne bakgrunn vil dette flertallet endre markakartet, samt henvisningen til kartet i § 2 i loven.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Venstre, fremmer følgende forslag:

"§ 2 Geografisk avgrensning, første ledd skal lyde:

Lovens geografiske virkeområde (Marka) består av følgende områder: Kjekstadmarka, Vardåsmarka, Vestmarka, Krokskogen, Bærumsmarka, Nordmarka, Lillomarka, Romerikåsene, Gjelleråsmarka, Østmarka og Sørmarka. Virkeområdet er nærmere avgrenset, som det framgår av Miljøverndepartementets digitale kart "Markagrensen" datert 2. april 2009."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at i høringsutkastet til loven som ble sendt ut til berørte parter, ble det slått fast at det nærmere geografiske virkeområdet for markaloven ikke skulle fastsettes direkte i loven. Det ble slått fast at markagrensen skulle fastsettes i forskrift med hjemmel i markaloven. Før vedtak om den endelige markagrensen kunne fattes, skulle forslag til vedtak sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn i de berørte kommuner og gjøres tilgjengelig gjennom elektroniske medier. Utvidelser og mindre justeringer av eksisterende grenser skulle foretas på samme måte.

Disse medlemmer viser til at til tross for dette valgte departementet i Ot.prp. nr. 23 (2008–2009) med det endelige lovforslaget å fastsette markagrensen direkte i lovens § 2. Kommuner og andre berørte som hadde uttalt seg til høringsutkastet til loven, har derfor ikke fått uttale seg om ett av de mest sentrale områder i loven før proposisjonen ble oversendt Stortinget. På side 16–17 i Ot.prp. nr. 23 (2008–2009) tar departementet flere kommuners høringsuttalelser til inntekt for denne endringen, til tross for at kommunene uttrykkelig la vekt på at de måtte høres når Markas grenser skulle fastsettes. I energi- og miljøkomiteens høring den 17. februar 2009 uttrykte samtlige tilstedeværende kommuners representanter sterk misnøye med at de ikke hadde fått anledning til å uttale seg om lovens geografiske avgrensning.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser videre til statsrådets svarbrev til komiteen 4. mars 2009, hvor han unnlater å svare på spørsmål fra komiteen om hvorvidt de berørte kommunene er blitt hørt i forbindelse med fastsettelsen av markagrensen i lovforslaget. Statsråden fastholder derimot at lovforslaget ligger innenfor rammen av høringsutkastet og de innkomne høringsuttalelsene. I det samme brevet skriver statsråden at:

"Kommunenes medvirkningsmulighet vil dermed ikke være vesentlig svekket i forhold til det opprinnelige høringsutkastet."

Tatt i betraktning at kommunene i høringsutkastet var blitt lovet bred medvirkning i forbindelse med fastsettelsen av markagrensen, og at denne skulle fastsettes i etterkant av lovbehandlingen, synes statsrådets svar på disse spørsmålene besynderlig. Det samme gjør statsrådets uttalelser til Aftenposten torsdag 12. mars 2009, hvor han på direkte spørsmål fra journalisten knyttet til at kommunene føler seg overkjørt, svarer at:

"Det har de ingen grunn til. De er blitt hørt."

Disse medlemmer er sterkt kritisk til denne fremgangsmåten fra Miljøverndepartementet, og mener at dette er meget slett forvaltningspraksis.

Når det gjelder fastsettelsen av grensene for hvilke områder som skal omfattes av vernet, vil komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre påpeke den klare motsetningen det er i Regjeringens argumentasjon for å fastsette grensene ved lov. På den ene siden hevder Regjeringen i Ot.prp. nr. 23 (2008–2009) at "fastsetting og sikring av Markas grenser i et langsiktig perspektiv vil utgjøre en viktig del av bakgrunnen for markaloven og således bør stå sentralt i loven, og at markagrensen bør fastsettes direkte i loven". Regjeringen foreslår på den annen side i § 2 å innvilge seg selv – ved Miljøverndepartementet – rett til å flytte grensene, og til både å utvide og innskrenke disse ved bruk av forskrift.

Disse medlemmer mener at vernets utstrekning burde vært redusert i tråd med de innspill som er kommet fra de berørte kommunene. Videre mener disse medlemmer at å innlemme to firefelts motorveier og fremtidige traseer for dobbeltsporete toglinjer, burde vært unngått.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti mener departementet langt på vei har ført kommunene bak lyset ved å foreta en endelig geografisk avgrensning av Marka uten høring og offentlig ettersyn i de berørte kommuner, stikk i strid med det som var forutsatt i høringsutkastet. Departementet bør på denne bakgrunn ta § 2 i lovforslaget tilbake, og sørge for at lovens virkeområde og geografiske avgrensning blir forankret og kvalitetssikret slik at grensetvister blir avklart. Miljøverndepartementets digitale kart "Markagrensen", datert 19. desember 2008, må sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn i de berørte kommuner.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Forslaget til § 2 i lov om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markaloven) realitetsbehandles ikke ved behandlingen av Ot.prp. nr. 23 (2008–2009). Regjeringen bes komme tilbake til Stortinget med nytt forslag til § 2 – med forslag til markagrense i form av digitalt kart etter at denne har vært til høring ved de samme høringsinstanser som det opprinnelige lovforslaget."

Disse medlemmer er ikke avvisende til at markagrensen tas inn direkte i loven, og mener det er gode grunner som taler for dette, men da burde markagrensen også blitt tatt inn i høringsutkastet, eller

det burde ha vært en egen høringsrunde på grense spørsmålet før lovforslaget ble oversendt Stortinget.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener på prinsipielt grunnlag at grensefastsettelse ved alle større statlige verneprosesser i størst mulig grad bør gjøres av Stortinget.

Disse medlemmer mener også at den utvidelsen i det foreslåtte verneområdet som Regjeringen har foretatt etter høringsrunden, ikke er forenelig med god forvaltningspraksis. Etter gjeldende markaforskrift hadde ikke Hobøl kommune noen arealer innenfor verneområdet, mens det i det forslaget som er fremlagt for Stortinget i Ot.prp. nr. 23 (2008–2009), har fått store arealer – bl.a. området Gaupesteinmarka – foreslått vernet.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til Ski kommunes forslag om å justere markagrensen slik at Langenområdet tas ut av Marka, og slutter seg til dette. Disse medlemmer viser videre til Bærum kommunes forslag om å justere markagrensen slik at området rundt Ila sikringsanstalt og landsfengsel, samt Løvenskiold-banen, tas ut av Marka, og slutter seg til dette.

Disse medlemmer er kjent med at Hobøl kommune vedtok ny kommuneplan i 2002, som ble rullert i 2006, hvor Gaupesteinmarka var holdt utenfor Marka og definert som LNF-område. Kommuneplanen ble godkjent av fylkesmannen uten bemerkninger.

Disse medlemmer er videre kjent med at Gaupesteinmarka i Hobøl kommune verken er inkludert i skogforskriften for Marka eller i fylkeskommunens kart over friluftsområder i Østfold. Disse medlemmer mener på denne bakgrunn at Gaupesteinmarka ikke bør inkluderes i markaloven.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre vil peke på at stenging av Huken pukk- og asfaltverk er en miljømessig katastrofe. Stenging av Huken vil medføre at befolkningen i Oslo både blir utsatt for farligere svevestøv og en stor økning i CO₂-utslippene fra transport av steinmasser. Det meste av de massene som kan erstatte massen som i dag tas ut ved Huken, må komme fra områder nordøst for Oslo, og vil måtte fraktes gjennom Groruddalen. Denne transporten vil tilsvare 100 millioner tonn-km eller 7 millioner lastebillass pr. år. Hvis man regner dette om i økt utslipp av CO₂, vil dette medføre 12 000 tonn CO₂ hvert år frem til 2050.

Disse medlemmer peker også på at massene fra uttakene nord for Oslo generelt sett inneholder mer kvarts som medfører mer og farligere svevestøv.

Komiteens medlemmer fra Høyre mener at markagrensen i Oslo kommune bør justeres slik at Huken pukkverk tas ut av Marka.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti forutsetter at spørsmålet om videre drift av Huken pukkverk ikke avgjøres i forbindelse med grensesettingen i markaloven, men vurderes separat i etterkant basert på avveining av miljømessige konsekvenser.

Bygge- og anleggstiltak mv. i Marka

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, viser til at lovforslaget innebærer at ny næringsvirksomhet til andre formål enn landbruk i utgangspunktet ikke kan etableres i Marka, og at eksisterende næringsvirksomhet i utgangspunktet ikke kan utvides i marka. Flertallet peker på at serveringsstedene i Marka er en viktig del av friluftstilbudet i Marka, og at disse gjør bruk av Marka mer attraktiv. Slik næringsvirksomhet er derfor i tråd med formålet i loven. Flertallet vil understreke at forbudet mot ny næringsvirksomhet og utvidelser av eksisterende næringsvirksomhet ikke må være til hinder for etablering av nye serveringssteder for brukerne av Marka, samt utvidelser og modernisering av eksisterende serveringssteder innenfor markagrensen.

Flertallet vil bemerke følgende til § 4 i lovforslaget: Til forskjell fra LNF-områder utenfor Marka, kan det innenfor rammene av § 6 ikke vedtas planer for ny spredt bebyggelse eller vesentlig utvidelse av eksisterende bebyggelse i Marka etter plan- og bygningsloven § 20-4 annet ledd bokstav c. Dette vil ikke være i tråd med lovens formål. Flertallet legger imidlertid til grunn at det i samsvar med lovens formål kan gis bestemmelser i plan om spredt utbygging i tilknytning til eksisterende bebyggelse innenfor rammene av § 6. Slike bestemmelser kan også anvendes for å presisere hvilke bygningsmessige endringer og eventuelle utvidelser som kan aksepteres i et område. Flertallet vil bemerke at disse reglene vil være av betydning for å opprettholde etablerte lokalsamfunn i Marka, for eksempel i Maridalen og Sørkedalen.

Videre vil flertallet fremme følgende forslag:

"§ 5 Forbud mot bygge- og anleggstiltak, andre ledd skal lyde:

Forbudet i første ledd omfatter ikke landbrukstiltak og tiltak som nevnt i plan- og bygningsloven § 1-3 annet ledd eller som inngår i vedtak etter § 6-4 tredje ledd i samme lov."

Flertallet ønsker ikke at bygge- og anleggsforbudet i § 5 skal gjelde for bygge- og anleggstiltak

i landbruket. Flertallet vil imidlertid understreke følgende: I henhold til plan- og bygningsloven § 1-9 siste ledd er departementet klageinstans for enkeltvedtak etter plan- og bygningsloven. Dette er en videreføring av klageordningen i plan- og bygningsloven av 1985. Kommunal- og regionaldepartementet og Miljøverndepartementet har delegert sin klagemyndighet i henholdsvis byggesaker og plansaker til fylkesmannen i de respektive fylkene gjennom delegasjonsrundskriv.

For å oppnå en helhetlig forvaltning av Marka er det etter flertallets mening, nødvendig at Fylkesmannen i Oslo og Akershus skal behandle alle klagesaker innenfor markalovens virkeområde. Det forutsettes derfor at Kommunal- og regionaldepartementet og Miljøverndepartementet gjennom delegasjonsrundskriv delegerer klagemyndigheten etter plan- og bygningsloven § 1-9 siste ledd til Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Dermed samles klagebehandlingen i saker om landbrukstiltak etter plan- og bygningsloven for alle berørte fylker hos Fylkesmannen i Oslo og Akershus, på samme måte som dette tidligere er forutsatt for skogbrukssaker og saker etter markaforskriften.

Flertallet forutsetter videre at Landbruks- og matdepartementet gjennomfører de nødvendige endringer i landbruksvegforskriften, slik at klagemyndigheten for saker etter landbruksvegforskriften også overføres til Fylkesmannen i Oslo og Akershus.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at høringsutkastet forutsatte at Marka skal anses som landbruks-, natur- og friluftsområde (LNF-område), og at arealbruk i strid med dette formålet er forbudt. Dette innebærer at alle nye bygge- og anleggstiltak mv. som ikke er nødvendige tiltak i forbindelse med landbruk, vil være i strid med loven. I det endelige lovforslaget er dette strammet inn ved at det generelle bygge- og anleggsforbudet også omfatter bygge- og anleggstiltak i landbruket. Hovedbegrunnelsen for dette er at bygge- og anleggsvirksomhet innen landbruket vil kunne forringe Markas kvaliteter for friluftslivet i samme grad som andre bygge- og anleggstiltak. I tillegg finner departementet at det er viktig å unngå en gradvis utbygging i Marka til skade for friluftsliv og naturopplevelse.

Disse medlemmer mener at det bør legges opp til en flerbrukspolitikk for Marka, og viser til at landbruket gjennom alle tider har vært en naturlig del av bruken av Marka. Disse medlemmer mener derfor at det fortsatt bør være mulig med bygge- og anleggstiltak i landbruket innenfor markagrensen, så lenge dette ikke kommer i konflikt med lovens hovedformål.

Disse medlemmer viser til energi- og miljøkomiteens høring 17. februar 2009, hvor det kom klare tilbakemeldinger fra landbruket og skogbruket om at lovforslaget vil gjøre det tilnærmet umulig å drive et tidsmessig landbruk innenfor markagrensen, og at eksisterende småbruk risikerer å bli nedlagt. Næringsdrivende og beboere i Sørkedalen og Maridalen fremholdt at lovforslaget vil kunne medføre forvitring av eksisterende lokalsamfunn og gjengroing av kulturlandskapet.

Disse medlemmer mener at Regjeringen har ført landsbruksnæringen og lokalsamfunnene i Sørkedalen og Maridalen bak lyset gjennom de til dels betydelige endringer av lovforslaget som er foretatt etter høringsutkastet. Konsekvensene av å innlemme landbruket i det generelle forbudet mot bygge- og anleggstiltak er dårlig utredet og begrunnet i proposisjonen. I særdeleshet gjelder dette hvilke konsekvenser forbudet vil få for mulighetene til å drive tidsmessig landbruk innenfor markagrensen, for opprettholdelse av kulturlandskapet, og for fremtiden til eksisterende lokalsamfunn.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil understreke at markaloven er en miljølov som skal hindre at det gjennomføres tiltak til skade for friluftsliv, idrett eller lovens øvrige formål, slik dette framgår av formålsparagrafen. Også andre lover, for eksempel naturvernloven, legger restriksjoner på områder, men da ut fra hensynet til naturverdier og landskap. Dersom det innenfor markalovens grenser søkes om å gjennomføre et tiltak som også vil ligge innenfor et verneområde etter naturvernloven, må det aktuelle tiltaket oppfylle kravene i begge lovene. Dette innebærer at en tillatelse etter markaloven ikke er nok til å kunne gjennomføre et tiltak hvis det ikke også er gitt dispensasjon fra verneforskriften etter naturvernloven. Men dersom markaloven har bestemmelser som gir et strengere restriksjonsnivå enn vern etter naturvernloven, og dette ikke er i strid med verneformålet i forskriften, vil markaloven gjelde i tillegg til verneforskriften.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at det i dag finnes flere områder i Marka som er vernet etter naturvernloven. Denne loven og lovens forskrifter regulerer tiltak og virksomhet i disse områdene. Dette kan komme i konflikt med markaloven.

Disse medlemmer vil vise til at det i proposisjonen heter at:

"Eventuell motstrid mellom verneforskrifter og markaloven vil måtte avgjøres etter alminnelige rettskildeprinsipper. Departementet antar at markalo-

ven normalt vil måtte gis forrang ved konflikt med verneforskriftene."

Disse medlemmer ønsker ikke å svekke vernet og verneforskriftene i allerede etablerte verneområder, og mener på denne bakgrunn at vern etter naturvernloven må gjelde foran markaloven.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"§ 4 Arealformål, andre ledd skal lyde:

I områder som er regulert til spesialområde, for eksempel til naturvernformål, bevaring eller sikringsområde for drikkevann, eller områder som inngår i særskilte planer eller vedtak etter § 7 første ledd nr. 3 og 4, gjelder de restriksjoner som følger av de konkrete verne- eller planvedtak i tillegg til loven."

"§ 4 Arealformål, nytt tredje ledd skal lyde:

I områder som er vernet etter naturvernloven gjelder de bestemmelsene som følger av naturvernloven og verneforskriftene foran denne lov."

Komiteens medlemmer fra Høyre fremmer videre følgende forslag:

"§ 4 Arealformål, første ledd skal lyde:

Marka er landbruks-, natur- og friluftsområde (LNF-område) etter plan- og bygningsloven."

"§ 5 Forbud mot bygge- og anleggstiltak, første ledd skal lyde:

Bygge- og anleggstiltak i strid med arealformålet er forbudt i Marka."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre vil peke på at Ot.prp. nr. 23 (2008–2009) legger til grunn at bare etablert næringsvirksomhet i marka skal kunne videreføres, og at ny næringsvirksomhet ikke skal tillates. Denne formuleringen vil etter disse medlemmers oppfatning ikke medføre en konservering av pågående virksomhet, men det vil medføre at virksomhet som pågår i dag, i løpet av forholdsvis kort tid vil forsvinne helt. For eksempel vil denne formuleringen vanskeliggjøre bruksomlegginger og avlingsomlegginger innenfor verneområdet. Den samme virkningen vil formuleringen om at bare "idrett som tradisjonelt har blitt utøvd i Marka" skal kunne utøves i marka uten en omstendelig politisk prosess som til syvende og sist vil bli avgjort i Miljøverndepartementet. Hvordan friluftsliv og friluftsbasert idrett utøves, er i stadig forandring. For eksempel var skøyteknikk for 20 år siden ikke en del av vanlig friluftsutøvelse. Hadde Regjeringens lovforslag vært gjeldende på be-

gynnelsen av 1980-tallet, hadde man altså måtte ha politisk behandling på departementsnivå av spørsmålet om hvorvidt skøyting på ski skulle tillates i marka. Disse medlemmer mener at denne begrensningen er meget urimelig og byråkratisk.

Andre bygge- og anleggstiltak, boenheter, hytter m.m.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil understreke at det må tas hensyn til etablerte lokalsamfunn og tradisjonelt hytteliv i Marka. Loven skal ikke være til hinder for vedlikehold, hensiktsmessig modernisering og andre bygge- og anleggstiltak som er nødvendig for å opprettholde disse etablerte lokalsamfunnene eller enkelt hytteliv på et tilfredsstillende nivå. Flertallet viser til at det også må tas hensyn til bærekraftig bruk til andre formål, som landbruk og annen næringsvirksomhet.

Flertallet mener at dersom lokalmiljø skal bestå som en del av kulturen, må mulighetene for tiltak og virksomhet sikres. Tiden forandrer krav til boareal og en families normale behov. Flertallet viser til at store deler av Marka ligger utenfor det offentlige vann- og kloaknettet, og det må være rom for forbedringer av de sanitære forhold i tråd med utviklingen av teknologiske løsninger.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at det ifølge Statens kartverk er registrert 1 583 boenheter med fast helårsbeboelse i Marka. Det finnes flere etablerte lokalsamfunn, blant annet i Maridalen og Sørkedalen. Disse medlemmer viser videre til at det er registrert 3 131 hytter/fritidshus i Marka. De mange hyttene utgjør en del av området kulturhistorie, og er i dag en viktig del av Markas friluftsliv.

Disse medlemmer mener at eierne av boliger og fritidshus innenfor markagrensen må kunne ha muligheter til å vedlikeholde og eventuelt foreta ombygninger av disse i tråd med sine tidsmessige behov, samt utvikle sine bomiljøer, på linje med samfunnet for øvrig – og innenfor generelle retningslinjer for bevaring av kulturminner.

Disse medlemmer viser til høringsuttalelsen fra Solemsskogen velforening der det heter:

"Vi er som beboere i Marka opptatt av at Markas kvaliteter beholdes og eventuelt styrkes. For de fleste av oss er nettopp det grunnen til at vi bor der vi gjør. Vi har også forståelse for at det er viktig å sikre et helhetlig grep på Marka. Vi er imidlertid av den oppfatning at vårt krav om å få utvikle våre hjem på lik linje med velstandsutviklingen ellers i samfunnet er av avgjørende betydning for oss, uten at det går på bekostning av Markas særegne kvaliteter. Vi er av den oppfatning at levende og velstelte lokalsamfunn vil oppfattes som berikende av alle markas bruker ...

For beboerne på Solemskogen vil det være uhensiktsmessig og vanskeliggjørende om alle tiltak må behandles som dispensasjonssøknad til Fylkesmannen. Dette er tiltak som ikke på noe område reduserer dagens tilgjengelige markaområde og burde derfor avgjøres av en god reguleringsplan. Vi vil sterkt henstille til at det også tas hensyn til vår situasjon."

Disse medlemmer viser til at lignende synspunkter fremmes også av Sørkedalens Vel, Maridalen Vel, Sørbråten Vel og enkeltbeboere i Sørbråten.

Disse medlemmer slutter seg til disse synspunktene.

Disse medlemmer viser videre til at punkt 3 i § 7 første ledd i lovforslaget omtaler idrettsanlegg som kan innpasses innenfor lovens formål. Disse medlemmer viser til at med hjemmel i denne bestemmelsen vil det gjennom arealplan kunne tilrettelegges for nye skiløyper og andre skianlegg, turveger og lignende, i tillegg til eventuelle andre bygninger og anlegg som bidrar til å fremme bruken av Marka til friluftsføremål.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"§ 7 Unntak for tiltak i kommunale eller statlige planer, første ledd skal lyde:

Uten hensyn til § 4 kan kommunale planer åpne for følgende tiltak i Marka:

1. tiltak i landbruk, herunder bygninger og terrenginngrep
2. tiltak i eksisterende bosettinger, herunder bygninger, terrenginngrep og eventuell næringsvirksomhet knyttet til eksisterende bosetting
3. stier og løyper etter § 9
4. idrettsanlegg som kan innpasses innenfor lovens formål
5. offentlige infrastrukturanlegg som veger, jernbane, dammer, vannforsyningssystemer, kraftledninger mv., samt områder for igangværende råstoffutvinning
6. hytter som er åpne for allmennheten
7. andre tiltak i lokalsamfunn som allerede er etablert innenfor markagrensen."

Når det gjelder bygge- og anleggstiltak i Marka, mener komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet at det er uheldig at det nye byggeforbudet blir gjort gjeldende foran eksisterende reguleringsplaner i området. At 1 583 boenheter med fast helårsbeboelse og 3 131 fritidshus blir underlagt byggeforbud og "svært begrensede muligheter for nybygg og utvidelser", er et overgrep mot privat eiendomsrett og lokaldemokratiet. Det bør være hevet over enhver tvil at disse 4 714 enhetene får et markert verdifall som resultat av vernet, sannsynligvis uten noen som helst mulighet for erstatning fra staten.

Disse medlemmer vil også påpeke at innføring av et byggeforbud for landbruket i et LNF-område er veldig merkelig og uheldig.

Disse medlemmer vil peke på at jordbruket kommer uheldig ut på mange måter i denne saken. At Oslo-området er Norges sterkeste pressområde bør være udiskutabelt. Et vern av to tredjedeler av Oslo kommunes areal og tilsvarende i andre kommuner vil uvegerlig medføre et økt press på matjord. Foruten Jæren og Trondheimsområdet/Innherred må de jordbruksarealene det her er snakk om rundt Oslofjorden, være de beste i Norge, og burde således være verdt å ta vare på, noe Regjeringen også tidligere har gitt uttrykk for at den mener er et mål. Med vern av størstedelen av de uutbygde områdene i de berørte kommunene vil matjord måtte ofres for å sikre videre utvikling av de berørte kommunene.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er opptatt av at barn og unges meninger skal tas hensyn til i forvaltningen av den videre praktiseringen av markaloven, jf. FNs Barnekonvensjon. Barn og unge er en viktig brukergruppe, som har rett til å bli hørt.

Flertallet mener videre at hensynet til et støyfritt miljø må vektlegges i den videre praktiseringen av markaloven.

Alminnelige rammer for tiltak og virksomhet

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at igangsetting av tiltak enten vil kreve tillatelse eller dispensasjon etter markaloven.

Flertallet peker samtidig på at hensynet bak byggeforbudet først og fremst er å hindre tiltak til ulempe for friluftsliv og miljø. Flertallet har merket seg at kraftproduksjonsanlegg som krever konsepsjonsbehandling, er unntatt fra kravet om reguleringsplan. Større overføringslinjer for elektrisitet er også unntatt fra planbestemmelsene i plan- og bygningsloven. Vedlikehold eller utbedring av offentlig infrastruktur kan utføres uten tillatelse etter markaloven.

Flertallet merker seg at skogsdriften fortsatt vil bli regulert av skogbruksloven med forskrifter. Restriksjonsnivået for skogbruket vil stort sett være det samme som før markaloven. Det vil imidlertid bli foretatt en ny gjennomgang av gjeldende markaforskrift etter skogbruksloven, med sikte på en tilpassning til Regjeringens samlede markapolitikk og skogbrukslovens virkeområde og innretning.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, understreker behovet for raskt å få på plass nye skogforskrifter, og ber Regjeringen prioritere dette. Det forutsettes i denne

forbindelse at de nødvendige endringer gjennomføres i skogbruksloven med forskrifter, slik at Fylkesmannen i Oslo og Akershus også overtar klagemyndigheten fra de enkelte fylkesmannsembeter, og Fylkeslandbruksstyret for alle kommunale vedtak etter skogloven og markaforskriften som gjelder Marka.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at bygge- og anleggsforbudet vil rette seg mot tiltak til ulempe for friluftslivet og naturmiljøet. Enkle tiltak i og på eksisterende bygninger som ikke har innvirkning på friluftslivet, vil dermed ikke omfattes av byggeforbudet.

Flertallet viser til at systemet med søknadsbehandling vil være i tråd med forslag til ny bygningsdel av plan- og bygningsloven, jf. Ot.prp. nr. 45 (2008–2009), hvor hovedregelen er at alle bygge- og anleggstiltak krever søknad til kommunen. Videre kan det - uavhengig av byggeforbudet og lovens arealformål - planlegges for tiltak i landbruket, herunder for bygninger og terrenginngrep.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre reagerer på at Regjeringen uten noen som helst miljøfaglig begrunnelse innfører et nytt begrep; "eventyrskoger". Disse medlemmer mener imidlertid at et særskilt vern av inntil 1 pst. av Markas skogsareal av særskilt verdi for friluftslivet er akseptabelt, så lenge skogsdriften i de øvrige skogsområder kan drives uten flere hindringer enn de som er satt gjennom "Markaforskriften", "Skogloven" og "Levende Skog-standarden". Dette vernet bør i størst mulig grad søkes gjennomført på statsgrunn eller på kommuneskoger, dernest som frivillig vern i private skoger.

Kommunale og statlige planer; unntak for tiltak mv.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener at det er viktig med en god infrastruktur som gjør at flest mulig får tilgang til bruk av Marka. Dette inkluderer sykkelveier, stier og skiløyper av ulik bredde og prepareingsgrad. Flertallet peker på at skogbruket gjennom bygging av skogsbilveier som egner seg godt som sykkelveier, har gitt et viktig bidrag til å gjøre Marka tilgjengelig for friluftslivet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre mener at dette er et godt eksempel på at næringsvirksomheten i Marka har bidratt til å styrke friluftslivet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er opptatt av å sikre kulturlandskapet i Marka, og har merket seg at flere høringsinstanser har påpekt behov for forskjellige soner. Dette vil etter flertallets syn kunne ivaretas ved at det innenfor markaloven er rom for mer differensierte vurderinger av del-områder etter ordinær bruk av plan- og bygningsloven.

Flertallet vil understreke betydningen av at plan- og bygningslovens plandel brukes i et samspill med markalovens byggeforbud. Slik vil rammene og bestemmelsene for tilpasning og forvaltning bli mer nyansert. I tillegg vil dette bidra til å skape grunnlag for områdevisse vurderinger og sonevisse rammer. Flertallet mener at byggeforbudet ikke bør ramme mindre tiltak som ikke kommer i konflikt med markalovens intensjon.

Flertallet viser til at forbudet mot ny spredt bebyggelse avgrenses til å gjelde nye tiltak eller vesentlig utvidelse av eksisterende tiltak. Dette innebærer at det kan gis bestemmelser om spredt utbygging i tilknytning til eksisterende bebyggelse. Slike bestemmelser kan også anvendes for å presisere hvilke bygningsmessige endringer og eventuelle utvidelser som kan aksepteres i et område. Flertallet er av den oppfatning at disse reglene vil være av betydning for å opprettholde etablerte lokalsamfunn i Marka, for eksempel i Maridalen og Sørkedalen.

Flertallet er opptatt av å sikre en enhetlig forvaltning av Marka. Flertallet viser til at igangsetting av arbeid med arealdel av kommuneplan eller reguleringsplan som vedrører Marka, krever tillatelse av departementet. Kommunale vedtak av kommuneplanens arealdel eller reguleringsplan som vedrører Marka, krever statlig stadfesting for å få rettsvirkning.

Flertallet viser til alt det verdifulle arbeid som legges ned av frivillige i friluftsjektene og idrettslagene. Flertallet mener at markaloven og praktiseringen av denne ikke må innføre nye byråkratiske eller økonomiske hindre i forhold til det frivillige arbeidet i friluftsjektene og idrettslagene i forbindelse med arrangering av idrettskonkurranser, vedlikehold og utbedring av friluftsområder og idrettsanlegg og lignende.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til at det gjennom arealplan vil kunne tilrettelegges for nye skiløyper og skianlegg, turveier o.l., i tillegg til eventuelle andre bygninger og anlegg som bidrar til å fremme bruken av Marka til friluftformål.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at det uavhengig av byggeforbudet kan planlegges for idrettsanlegg som kan innpasses innenfor lovens formål. Bygge- og anleggsforbudet i § 5 vil dermed ikke være til hinder for utvikling, opprusting og utvidelse av eksisterende idrettsanlegg i Marka, så lenge det dreier seg om anlegg som kan innpasses i Marka.

Flertallet viser til svarbrev til komiteen fra statsråden, datert 4. mars 2009, hvor det påpekes at:

"Anlegg som vil kunne tenkes å kunne inngå i plan etter denne bestemmelsen er Holmenkollen, Linderudkollen/Grefsenkleiva og Skullerud skianlegg og Tryvann Vinterpark."

Vurderingstemaet vil være hvorvidt og eventuelt i hvilken grad slike planer konkret vil gi negative følger for lovens øvrige prioriterte formål.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har merket seg at Regjeringen i lovforslaget har lagt opp til en vesentlig byråkratisering ved at igangsetting av arbeid som krever arealdel av kommuneplan eller reguleringsplan som vedrører Marka, krever tillatelse av departementet. Disse medlemmer vil peke på at Regjeringen med dette legger opp til en prosess hvor man må søke om å få søke.

Disse medlemmer mener det legges opp til unødvendig byråkratisering gjennom lovformuleringen, og foreslår følgende:

"§ 6 Kommunale og statlige planer, første ledd strykes."

Ferdsl, friluftsliv og hensynsfull bruk av Marka

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, peker på at tillatelse til anlegging, rydding, merking og preparering av permanente stier uten grunneiers samtykke etter lovens § 9 femte ledd, bare kan gis i unntakstilfeller.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, har merket seg at anlegging av stier og løyper krever tillatelse etter markaloven, mens anlegging av større løyper vil kreve både tillatelse fra kommunen og reguleringsplan.

Dette flertallet har merket seg noe usikkerhet knyttet til hva som skal regnes som "større løyper". I den forbindelse vil dette flertallet presisere at tiltakets antatte virkning for friluftslivet og naturmiljøet skal tillegges vekt. Inngrep som krever sprengning, masseforflytning eller tilførsel av eksterne masser, vil som hovedregel kreve reguleringsplan.

Dette innebærer at mindre inngrep som regel ikke vil kreve reguleringsplan. Dette flertallet har merket seg at det også skal legges vekt på om traseens lengde, beliggenhet og belysning påvirker andre deler av friluftslivet.

Dette flertallet viser til svar fra statsråden på brev fra energi- og miljøkomiteen 24. februar 2009, hvor det tydelig framgår at spørsmålet om løypene har skøyte-trasé ikke vil være et moment i vurderingen av om løypene kan klassifiseres som "større", og dermed kreve reguleringsplan. Loven vil derfor ikke etablere noe skille mellom klassisk skigåing og skøyting når det gjelder mulighetene for tilrettelegging av traseer i Marka.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre peker på at lovforslaget bruker den noe upresise betegnelsen "større løyper", uten at det uten videre er klart hva dette omfatter. Disse medlemmer mener at for å unngå konflikter rundt fortolkningen av loven, må begrepet "større løyper" defineres nærmere.

Disse medlemmer viser til at Skiforeningen i sin høringsuttalelse til komiteen er sterkt kritisk til skillet mellom "større" og "mindre" løyper i § 9 i lovforslaget, og definisjonen av dette i merknadene til § 9. Av merknadene i lovforslaget fremgår det at bare løyper med to spor som kan legges i terrenget uten at det er behov for sprengning, masseforflytning eller tilførsel av eksterne masser, kan karakteriseres som "mindre løyper". Ifølge Skiforeningen vil de begrensningene som følger av definisjonen gjøre at størstedelen av dagens løypenett ville blitt klassifisert som "større løyper". Lovforslaget vil ifølge Skiforeningen medføre at selv mindre endringer og nødvendige omlegginger av skiløyper med skøyte-trasé vil kreve omfattende søknadsprosess og reguleringsplan, noe som vil gjøre Skiforeningens arbeid urimelig tungvint og i verste fall uhåndterlig.

Disse medlemmer viser til at løyper med spor og skøytemulighet holder seg under fire meters bredde. Det er logisk at man legger til rette også for fremtidens skiteknikk, samtidig som løyper som krever enda større bredde blir underlagt krav om tillatelse og reguleringsplan.

Disse medlemmer viser til at også mindre løyper ofte krever masseforflytning, og at det kun må være ved vesentlig masseforflytning at dette utløser krav om reguleringsplan. Dersom det ikke er et slikt vesentlighetskrav vil et stort omfang av anlegg og vedlikehold av løyper kreve reguleringsplan, noe disse medlemmer mener vil være svært uheldig.

Disse medlemmer vil blant annet peke på at på grunn av klimaendringene må Skiforeningen og andre som preparerer skiløyper i dag preparere dem på mindre snø enn tidligere. Det krever mer rydding,

planering og annet grunnarbeid i løypetraseen enn tidligere. Dette krever masseforflytning. Det er viktig at dette viktige arbeidet for å legge til rette for bruk av Marka ikke må bli kvalt av byråkratiet gjennom krav om reguleringsplan.

Disse medlemmer peker på det betydelige arbeidet Skiforeningen, kommuner og idrettslag gjør for å rydde og preparere skiløyper i Marka, og mener at dette arbeidet ved den fremtidige forvaltningen av markaloven ikke blir vanskeligere eller mer byråkratisk enn i dag. Dersom denne bestemmelsen utløser økt krav om reguleringsplan, vil dette legge hindringer i veien for å tilrettelegge for bruk av Marka, og være i strid med lovens formål.

Disse medlemmer mener på denne bakgrunn at løyper som holder seg under en bredde på fire meter, og som kan legges i terrenget uten at det er behov for sprengning eller vesentlig masseforflytning/tilførsel av eksterne masser, skal kunne anlegges uten krav om reguleringsplan. Organisasjoner med idrett som formål må også gis rett til å anlegge, rydde, merke og preparere stier og løyper i Marka.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"§ 9 Tilrettelegging for ferdsel, stier og løyper, første ledd skal lyde:

Anlegging av stier og løyper krever tillatelse etter denne lov. Anlegging av løyper over fire meter i bredden krever tillatelse fra kommunen og reguleringsplan etter plan- og bygningsloven, kapittel 12."

"§ 9 Tilrettelegging for ferdsel, stier og løyper, fjerde ledd skal lyde:

Fylkesmannen i Oslo og Akershus kan gi offentlige myndigheter og organisasjoner for allment friluftsliv eller idrett som formål rett til å anlegge, rydde, merke og preparere stier og løyper i Marka."

"§ 9 Tilrettelegging for ferdsel, stier og løyper, femte ledd første punktum skal lyde:

Fylkesmannen i Akershus kan i særskilte tilfelle vedta at inngrep etter annet og fjerde ledd kan foretas uten forutgående samtykke."

Motorisert ferdsel

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er enig i at motorisert ferdsel i utmark og vassdrag i Marka som hovedregel forbyes. All motorferdsel skal foregå varsomt og på tidspunkter som i minst mulig grad medfører ulemper for friluftslivet, skader i terrenget eller forstyrrer dyrelivet. Det skal alltid velges kjøretraseer som etter en helhetsvurdering medfører minst mulig ulempe.

Flertallet påpeker at departementet ved forskrift kan forby eller begrense ferdselen med motorkjøretøy på privat veg. Flertallet påpeker likevel at motorferdsel på visse vilkår er tillatt bl.a. i forbindelse med person- og godstransport til og fra faste bosteder, i jordbruks- og skogbruksnæringen, og i forbindelse med vedlikehold og drift av løyper, idrettsanlegg mv.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet legger – med bakgrunn i lovforslagets § 10 første ledd nr. 1 – til grunn at de som deltar i redningstjenesten, kan gjennomføre øvelser med motoriserte kjøretøy i utmark når dette skjer som ledd i et øvelsesprogram, jf. lov om motorferdsel i utmark. I verneområder gjelder vernebestemmelsene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til lov om motorferdsel i utmark og vassdrag § 3, som slår fast at:

"I utmark og vassdrag er motorferdsel ikke tillatt med mindre annet følger av denne lov eller vedtak med hjemmel i loven."

Disse medlemmer kan ikke se at et ytterligere forbud mot motorferdsel i Oslomarka er nødvendig.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at unntaksbestemmelsene i § 10 i forhold til forbudet mot motorferdsel i utmark er upresise og gir stort rom for skjønn. For eksempel punkt 4: Hva er "skånsom transport" av felt elg? Disse medlemmer mener videre at alle hyttene i Marka må ha muligheter for transport til vedlikeholdsarbeid. Disse medlemmer mener det er i tråd med lovens formål at kulturlandskapets bygninger er i god stand. Disse medlemmer peker på at det i dag er vanskelig å forutsi tekniske fremskritt, muligheter for næring og menneskelige behov i fremtiden. Disse medlemmer mener at det er viktig å sikre muligheten for endringer av fremtidige forandringer, uten å undergrave lovens formål.

Disse medlemmer peker på at det er behov for transport i forbindelse med landbruksnæringen i Marka. Det gjelder både transport i forbindelse med skogbruk og transport av beitedyr etc. Disse medlemmer forutsetter at transport knyttet til skogbruket og dyretransport i forbindelse med jordbruket er omfattet av pkt. 3 i listen over unntak fra forbudet mot motorferdsel i § 10.

Disse medlemmer mener at motorferdsel også må være tillatt i forbindelse med frakt av nød-

vendig utstyr og varer til serveringsstedene i Marka. Disse medlemmer mener videre at det må være tillatt å kunne bruke motorisert ferdsel for å kunne vedlikeholde eksisterende løyper og andre ski- og idrettsanlegg. Videre mener disse medlemmer at dersom man har fått tillatelse til å bygge nye stier, løyper eller andre anlegg, må det være tillatt med motorisert ferdsel for å få realisert det man har fått tillatelse til å bygge eller anlegge. Disse medlemmer mener dessuten at dersom det blir gitt tillatelse til arrangementer innenfor Marka, må arrangøren kunne bli gitt anledning til nødvendig motorisert ferdsel.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"§ 10 Regler for motorisert og annen ferdsel, skal lyde:

I Marka er motorferdsel i utmark og vassdrag ikke tillatt med mindre annet følger av denne lov eller forskrift gitt i medhold av denne lov. All motorferdsel i utmark og vassdrag mv. skal foregå varsomt og på tidspunkter som i minst mulig grad medfører ulemper for friluftslivet, skader i terrenget eller forstyrrelser for dyrelivet. På disse vilkår er nødvendig motorferdsel tillatt i forbindelse med:

1. politi-, ambulanse- og redningstjeneste og oppsyns- og tilsynstjeneste etablert med hjemmel i denne lov. Redningstjenesten kan bedrive opplæring, øvelseskjøring, kjentmannskjøring samt sikringskjøring med motoriserte kjøretøy i utmark uten å søke spesielt om dette, når dette skjer i henhold loven og lov om motorferdsel i utmark. Dette gjelder også i vernede områder,
2. offentlige post- og teletjenester,
3. person- og godstransport til og fra faste bosteder og fra næringsdrift. Jakt, fiske og bærsanking regnes ikke som næring i denne forbindelse,
4. skånsom transport av felt elg,
5. drift og vedlikehold av hytter,
6. Forsvarets øvelser, forflytninger og transporter,
7. transport i forbindelse med anlegg og drift av vegger og større anlegg, herunder dammer,
8. rutetransport som drives med løyve i henhold til yrkestransportloven,
9. vedlikehold av eksisterende løyper og andre ski- og idrettsanlegg,
10. anlegg av nye stier, løyper og andre ski- og snowboardanlegg,
11. utvidelse av eksisterende stier, løyper og andre ski- og idrettsanlegg som er godkjent etter denne lov,
12. avholdelse av friluftsliv- og idrettsarrangementer, begrenset til arrangøren,
13. transport i forbindelse med fiskekultiveringstiltak med offentlig formål,

14. drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg,
15. nødvendig istandsetting ved akutt utfall i områder som er vernet eller midlertidig vernet etter § 11."

Særskilt vern av friluftsområder

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener det er viktig å sikre spesielle områder i Marka av hensyn til friluftslivet og opplevelsesverdien av områdene. Flertallet støtter derfor den foreslåtte hjemmelen til å etablere særskilt vern.

Flertallet viser til at de verdier man gjennom dette vernet ønsker å ta vare på, i proposisjonen anslås nå å kunne ligge i størrelsesorden 1 pst. av det totale skogarealet i Marka.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, mener at egnede områder for vern etter § 11 må registreres og sikres mens verneprosessen pågår. I registreringsarbeidet bør kunnskap og kompetanse fra de frivillige naturvern- og friluftslivsinteressene benyttes i arbeidet med å identifisere aktuelle områder.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, vil presisere at ordninger med frivillig vern kan benyttes som et supplement til de offentlig styrte verneprosesser. Flertallet har merket seg at de områdene som vil kunne vernes etter hjemmel for særskilt vern, generelt ikke vil kvalifisere for vern som naturreservat etter naturvernloven.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har merket seg at det i Regjeringens lovforslag er lagt opp til at erstatning skal gis etter alminnelige rettsgrunnsetninger: Konsekvensene for de berørte grunneierne vil bli omtrent de samme som ved vern som landskapsvernområde eller reservater etter naturvernloven. Da det arbeides med nye erstatningsregler for disse vernekategoriene i den nye naturmangfoldloven, forutsetter disse medlemmer at erstatningsreglene i markaloven blir samordnet med disse reglene når naturmangfoldloven er vedtatt.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at Regjeringen i lovforslaget har lagt opp til at økonomisk tap ved vern av friluftsområder kan kreves erstattet i samsvar med alminnelige rettsgrunnsetninger. Disse medlemmer mener at erstatning for

slikt vern etter § 11 skal skje etter de samme reglene som for vern av reservat etter naturvernloven.

Disse medlemmer viser til at for å verne avgrensede områder i Marka som har spesielle natur-opplevelsverdier, vil det ofte være nødvendig med tiltak som begrenser lønnsomheten i skogbruket i vesentlig grad. Disse medlemmer forutsetter at dette må medføre erstatning til de berørte grunneiere for deres inntektstap som følge av vernet.

Disse medlemmer viser til at det generelle skogvernarbeidet har frivillig vern som hovedstrategi. Disse medlemmer viser til at det i proposisjonen står at det vil være naturlig å prøve ut denne strategien også i forbindelse med særskilt vern etter markaloven. Også "frivillig vern"-strategien vil normalt medføre opprettelse av særskilte verneområder etter § 11.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"§ 11 Særskilt vern av friluftsområder, femte ledd første punktum skal lyde:

Økonomisk tap som følge av vedtak etter denne paragraf kan i samsvar med naturvernloven § 20 kreves erstattet av staten."

Rådet for markasaker

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, støtter at det opprettes et råd for markasaker, og mener rådets arbeid og sammensetning vil være viktig for å tilrettelegge for bærekraftig bruk og flerbruk av de vernede områdene.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, mener det er naturlig at Markarådet består av representanter for friluftslivet, idretten, grunneierinteresser, fastboende, hytteeiere, landbruk, kommunene og andre representanter for Markas forskjellige interesser.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre mener at følgende grupper skal være representert i Markarådet: Friluftslivets organisasjoner, Skiforeningen, idrettsorganisasjoner, grunneiere, velforeninger, jordbrukets og skogbrukets næringsorganisasjoner, kommunene og andre representanter for Markas forskjellige interesser.

Tillatelse til tiltak, dispensasjon, saksbehandling og klage

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, merker seg at tillatelse kan gis til å gjennomføre tiltak som er i samsvar med en bindende arealplan vedtatt innenfor rammen av lo-

vens bestemmelser. For andre tiltak som ikke har grunnlag i plan, vil det kreves dispensasjon.

Flertallet understreker at det bør kunne gis dispensasjon for mindre tiltak på eller i forbindelse med eksisterende bebyggelse til lovlig bruk, f.eks. for å bedre sanitærløsninger eller en mer tidsmessig planløsning, dersom dette ikke har negativ betydning for naturkvaliteter og friluftslivskvaliteter i området. Dette vil for eksempel kunne være aktuelt i forbindelse med hytter eller etablerte lokalsamfunn i Marka. Flertallet understreker at det generelle byggeforbudet ikke omfatter vedlikehold. Flertallet vil også påpeke at lovens formål ikke er til hinder for – etter en konkret vurdering i den enkelte sak – å kunne gi dispensasjon til hensiktsmessig modernisering og andre bygge- og anleggstiltak, som er nødvendige for å opprettholde etablerte lokalsamfunn, inkludert landbruk.

Flertallet viser til at kommunene tillegges myndighet til å behandle en rekke enkeltsaker i første instans. For å legge til rette for en helhetlig og samordnet forvaltning av Marka, er departementet øverste myndighet etter markaloven. Videre er Fylkesmannen i Oslo og Akershus klageinstans for kommunale vedtak etter markaloven, uavhengig av hvilket fylke og hvilken kommune klagesaken gjelder. Dette for å sikre en helhetlig behandling. I tillegg får Fylkesmannen i Oslo og Akershus ansvaret for en del enkeltsaksbehandling som første instans. De øvrige fylkesmenn vil fortsatt ha en rolle ved behandlingen av saker innenfor sine områder, i form av faglige uttalelser, veiledning til kommunene mv. Flertallet er enig i dette.

Flertallet mener at tidsmessig bosetting, næringsaktivitet og landbruk i Marka er viktig for en dynamisk utvikling av Marka som et attraktivt og mangfoldig friluftslivsområde. På denne bakgrunn mener flertallet at det som hovedregel må gis dispensasjon for mindre tiltak på eller i forbindelse med eksisterende bebyggelse til lovlig bruk, herunder bedre sanitærløsninger, mer tidsmessig planløsning og fasadeendringer.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at i henhold til Ot.prp. nr. 45 (2008–2009) om lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) (byggesaksdelen), slås plan- og bygningslovens nåværende meldings- og søknadsordning sammen. Dette medfører at dagens meldingsordning opphører. Av §§ 20-1–20-4 fremgår hvilke tiltak som vil kreve søknad etter ny plan- og bygningslov. Det vises i den forbindelse til svar fra statsråden på spørsmål fra komiteen datert 26. februar 2009.

Dette flertallet framhever at tiltak som inngår i eller kan godkjennes på grunnlag av vedtatt arealdel av kommuneplan eller reguleringsplan, kan behandles etter markaloven § 14, jf. §§ 6 og 7. Gjennomføring av andre tiltak som angitt i markaloven § 5, jf. § 1-6, jf. § 20-1 i ny plan- og bygningslov, vil kreve dispensasjon etter markaloven § 15.

Dette flertallet vil understreke at når stadfestet kommunal plan foreligger, skal kommunen kunne gi tillatelse til tiltakene etter en forenklet prosedyre der søknadsbehandlingen begrenses til å kontrollere at tiltaket er i tråd med de unntak som er nevnt i lovens § 7.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil peke på at det er meget avgjørende for praktiseringen av loven at fylkesmannen ved sin klagebehandling prøver alle sider av klagesakene, og ikke bare utfører en ren lovlighetskontroll av vedtak etter markaloven. Markalovens formålsparagraf skal stå sentralt i saksbehandling etter loven. Disse medlemmer understreker viktigheten av at fylkesmannen som klageorgan aktivt prøver alle sider av sakene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet reagerer på de uklare signalene som kommer i forhold til hvorvidt og hvilke tiltak som kommer inn under tillatte tiltak etter § 14 og dispensasjonsadgangen etter § 15 i forslag til markalov, og hvilke tiltak som bare er meldingspliktige i medhold av plan- og bygningslov også etter et eventuelt lovvedtak.

Disse medlemmer vil også peke på at ekspansjonen i Oslo-området de senere år har foregått utenfor kommunens grenser. En av årsakene til dette har vært mangelen på tilgjengelig areal for utvikling. Når nå også flere omkringliggende kommuner blir utsatt for et skjerpet vernetrykk, står denne ekspansjonen også i fare. Disse medlemmer peker på at konsekvensen mest sannsynlig vil bli én av to ting: Ekspansjonen tilknyttet Oslo kommunes arbeidslivs-område vil enten skje utenfor de kommunene som berøres av markaloven, noe som vil medføre store trafikale og miljømessige utfordringer, eller ekspansjonen vil måtte skje på de beste kornåkrene i landet.

Komiteens medlemmer fra Høyre har merket seg at det i § 14 står at tillatelse til tiltak omfattet av loven bare kan gis dersom fordelene ved tiltaket må anses som større enn de skader og ulemper tiltaket vil medføre for friluftslivet, naturmiljøet eller de allmenne interesser for øvrig. Disse medlemmer peker på at det alltid vil kunne hevdes at privat eierskap og tiltak vil være til hinder for allmenne in-

teresser. Således kan hensynet til privat eiendomsrett undergraves.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"§ 14 Søknad om tiltak, første ledd skal lyde:

Tiltak omfattet av loven kan bare settes i verk dersom det er gitt tillatelse av myndigheten etter loven. Tillatelse kan bare gis dersom fordelene ved tiltaket må anses større enn de skader og ulemper tiltaket vil medføre for eksisterende bosettinger, friluftslivet, naturmiljøet eller de allmenne interesser for øvrig."

"§ 15 Dispensasjon, andre ledd skal lyde:

Dispensasjon kan bare gis dersom hensynene i lovens formålsbestemmelse ikke blir vesentlig tilsi-desatt, og fordelene ved å gi dispensasjon etter en samlet vurdering anses for å være klart større enn ulempene for eksisterende bosettinger, friluftslivet, naturmiljøet eller allmenne interesser. Det kan ikke dispenseres fra kravet om utarbeidelse av reguleringsplan etter plan- og bygningsloven eller andre saksbehandlingsregler. Bestemmelsene om dispensasjon i plan- og bygningsloven gjelder ikke."

Tilsyn, kontroll, retting og straff

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, har ingen merknader til selve lovteksten eller fortolkningen av den.

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Forslag 1

§ 4 Arealformål, andre ledd skal lyde:

I områder som er regulert til spesialområde, for eksempel til naturvernformål, bevaring eller sikringsområde for drikkevann, eller områder som inngår i særskilte planer eller vedtak etter § 7 første ledd nr. 3 og 4, gjelder de restriksjoner som følger av de konkrete verne- eller planvedtak i tillegg til loven.

Forslag 2

§ 4 Arealformål, nytt tredje ledd skal lyde:

I områder som er vernet etter naturvernloven gjelder de bestemmelsene som følger av naturvernloven og verneforskriftene foran denne lov.

Forslag 3

§ 7 Unntak for tiltak i kommunale eller statlige planer, første ledd skal lyde:

Uten hensyn til § 4 kan kommunale planer åpne for følgende tiltak i Marka:

1. tiltak i landbruk, herunder bygninger og terreng-inngrep
2. tiltak i eksisterende bosettinger, herunder bygninger, terrenginngrep og eventuell næringsvirksomhet knyttet til eksisterende bosetting
3. stier og løyper etter § 9
4. idrettsanlegg som kan innpasses innenfor lovens formål
5. offentlige infrastrukturprosjekter som veger, jernbane, dammer, vannforsyningssystemer, kraftledninger mv., samt områder for igangværende råstoffutvinning
6. hytter som er åpne for allmennheten
7. andre tiltak i lokalsamfunn som allerede er etablert innenfor markagrensen.

Forslag 4

§ 6 Kommunale og statlige planer, første ledd strykes.

Forslag 5

§ 9 Tilrettelegging for ferdsel, stier og løyper, første ledd skal lyde:

Anlegging av stier og løyper krever tillatelse etter denne lov. Anlegging av løyper over fire meter i bredden krever tillatelse fra kommunen og reguleringsplan etter plan- og bygningsloven, kapittel 12.

Forslag 6

§ 9 Tilrettelegging for ferdsel, stier og løyper, fjerde ledd skal lyde:

Fylkesmannen i Oslo og Akershus kan gi offentlige myndigheter og organisasjoner for allment friluftsliv eller idrett som formål rett til å anlegge, rydde, merke og preparere stier og løyper i Marka.

Forslag 7

§ 9 Tilrettelegging for ferdsel, stier og løyper, femte ledd første punktum skal lyde:

Fylkesmannen i Akershus kan i særskilte tilfelle vedta at inngrep etter annet og fjerde ledd kan foretas uten forutgående samtykke.

Forslag 8

§ 11 Særskilt vern av friluftsområder, femte ledd første punktum skal lyde:

Økonomisk tap som følge av vedtak etter denne paragraf kan i samsvar med naturvernloven § 20 kreves erstattet av staten.

Forslag fra Høyre og Kristelig Folkeparti:*Forslag 9*

Forslaget til § 2 i lov om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markaloven) realitetsbehandles ikke ved behandlingen av Ot.prp. nr. 23 (2008–2009). Regjeringen bes komme tilbake til Stortinget med nytt forslag til § 2 – med forslag til markagrense i form av digitalt kart etter at denne har vært til høring ved de samme høringsinstanser som det opprinnelige lovforslaget.

Forslag 10

§ 10 Regler for motorisert og annen ferdsel, skal lyde:

I Marka er motorferdsel i utmark og vassdrag ikke tillatt med mindre annet følger av denne lov eller forskrift gitt i medhold av denne lov. All motorferdsel i utmark og vassdrag mv. skal foregå varsomt og på tidspunkter som i minst mulig grad medfører ulemper for friluftslivet, skader i terrenget eller forstyrrelser for dyrelivet. På disse vilkår er nødvendig motorferdsel tillatt i forbindelse med:

1. politi-, ambulanse- og redningstjeneste og oppsyns- og tilsynstjeneste etablert med hjemmel i denne lov. Redningstjenesten kan bedrive opplæring, øvelseskjøring, kjentmannskjøring samt sikringskjøring med motoriserte kjøretøy i utmark uten å søke, spesielt om dette når dette skjer i henhold loven og lov om motorferdsel i utmark. Dette gjelder også i vernede områder,
2. offentlige post- og teletjenester,
3. person- og godstransport til og fra faste bosteder og fra næringsdrift. Jakt, fiske og bærsanking regnes ikke som næring i denne forbindelse,
4. skånsom transport av felt elg,
5. drift og vedlikehold av hytter,
6. Forsvarets øvelser, forflytninger og transporter,
7. transport i forbindelse med anlegg og drift av veger og større anlegg, herunder dammer,
8. rutetransport som drives med løyve i henhold til yrkestransportloven,
9. vedlikehold av eksisterende løyper og andre ski- og idrettsanlegg,
10. anlegg av nye stier, løyper og andre ski- og snowboardanlegg,
11. utvidelse av eksisterende stier, løyper og andre ski- og idrettsanlegg som er godkjent etter denne lov,

12. avholdelse av friluftsliv- og idrettsarrangementer, begrenset til arrangøren,
13. transport i forbindelse med fiskekultiveringstiltak med offentlig formål,
14. drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg,
15. nødvendig istandsetting ved akutt utfall i områder som er vernet eller midlertidig vernet etter § 11.

Forslag fra Høyre:

Forslag 11

Ot.prp. nr. 23 (2008–2009) – Om lov om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markaloven) sendes tilbake til Regjeringen. Regjeringen bes legge frem et nytt lovforslag basert på et samspill med vertskommunene og Markas brukergrupper.

Forslag 12

§ 1 Formål, skal lyde:

Formålet med loven er å fremme friluftslivet og tilrettelegge for naturopplevelse og idrett i Marka. Loven skal sikre Markas grenser og bevare et rikt og variert landskap og natur- og kulturmiljø med kulturminner i Marka. Det skal legges til rette for bærekraftige bosettinger i eksisterende lokalsamfunn som en naturlig del av kulturmiljøet.

Det skal samtidig tas hensyn til bærekraftig bruk til andre formål. Loven skal ikke være til hinder for tidsmessig utøvelse av primærnæringer.

Forslag 13

§ 4 Arealformål, første ledd skal lyde:

Marka er landbruks-, natur- og friluftsområde (LNF-område) etter plan- og bygningsloven.

Forslag 14

§ 5 Forbud mot bygge- og anleggstiltak, første ledd skal lyde:

Bygge- og anleggstiltak i strid med arealformålet er forbudt i Marka.

Forslag 15

§ 14 Søknad om tiltak, første ledd skal lyde:

Tiltak omfattet av loven kan bare settes i verk dersom det er gitt tillatelse av myndigheten etter loven. Tillatelse kan bare gis dersom fordelene ved tiltaket må anses større enn de skader og ulemper tiltaket vil medføre for eksisterende bosettinger, friluftslivet, naturmiljøet eller de allmenne interesser for øvrig.

Forslag 16

§ 15 Dispensasjon, andre ledd skal lyde:

Dispensasjon kan bare gis dersom hensynene i lovens formålsbestemmelse ikke blir vesentlig tilsidesatt, og fordelene ved å gi dispensasjon etter en samlet vurdering anses for å være klart større enn ulempene for eksisterende bosettinger, friluftslivet, naturmiljøet eller allmenne interesser. Det kan ikke dispenseres fra kravet om utarbeidelse av reguleringsplan etter plan- og bygningsloven eller andre saksbehandlingsregler. Bestemmelsene om dispensasjon i plan- og bygningsloven gjelder ikke.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råv Odelstinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner
(markaloven)

Kapittel 1 Innledende bestemmelser

§ 1 Formål

Formålet med loven er å fremme og tilrettelegge for friluftsliv, naturopplevelse og idrett. Loven skal sikre Markas grenser og bevare et rikt og variert landskap og natur- og kulturmiljø med kulturminner.

Det skal samtidig tas hensyn til bærekraftig bruk til andre formål.

§ 2 Geografisk avgrensning

Lovens geografiske virkeområde (Marka) består av følgende områder: Kjekstadmarka, Vardåsmarka, Vestmarka, Krokskogen, Bærumsmarka, Nordmarka, Lillomarka, Romerikåsene, Gjelleråsmarka, Østmarka og Sørmarka. Virkeområdet er nærmere avgrenset som det fremgår av Miljøverndepartementets digitale kart «Markagrensen» datert 2. april 2009.

Kongen kan ved forskrift treffe vedtak om justering av grensen etter første ledd og gjøre loven gjeldende for nærliggende områder som har, eller gjennom tilrettelegging eller skjøtsel kan få, tilsvarende verdi for friluftslivet.

§ 3 Myndigheter etter loven

Departementet er øverste forvaltningsmyndighet etter denne lov. Departementet kan legge nærmere angitte oppgaver etter denne lov til den enkelte fyl-

kesmann, fylkeskommune, kommune eller Direktoratet for naturforvaltning.

Når område, anlegg eller byggverk er erklært hemmelig i medhold av lov om forsvarshemmeligheter, påhviler det vedkommende militære myndighet å se til at de bestemmelser som er gitt i eller i medhold av denne lov blir overholdt.

Kapittel 2 Alminnelige rammer for tiltak og virksomhet

§ 4 Arealformål

Marka er landbruks-, natur- og friluftsområde (LNF-område) etter plan- og bygningsloven, med de presiseringer og unntak som følger av §§ 5 og 6.

I områder som er vernet etter naturvernloven og områder som er regulert til spesialområde, for eksempel til naturvernformål, bevaring eller sikringsområde for drikkevann, eller områder som inngår i særskilte planer eller vedtak etter § 7 første ledd nr. 3 og 4, gjelder de restriksjoner som følger av de konkrete verne- eller planvedtak i tillegg til loven.

§ 5 Forbud mot bygge- og anleggstiltak

Bygge- og anleggstiltak er forbudt i Marka. Med bygge- og anleggstiltak menes tiltak som nevnt i plan- og bygningsloven § 1-6, for eksempel oppføring, riving, endring, herunder fasadeendringer, endret bruk og andre tiltak knyttet til bygninger, konstruksjoner og anlegg, samt terrenginngrep og opprettelse og endring av eiendom.

Forbudet i første ledd omfatter ikke landbrukstiltak og tiltak som nevnt i plan- og bygningsloven § 1-3 annet ledd eller som inngår i vedtak etter § 6-4 tredje ledd i samme lov.

§ 6 Kommunale og statlige planer

Igangsetting av arbeid med arealdel av kommuneplan eller reguleringsplan som vedrører Marka, krever tillatelse av departementet.

Kommunens endelige vedtak om arealdel av kommuneplan eller reguleringsplan som vedrører Marka, må stadfestes av departementet før planen får rettsvirkning etter plan- og bygningsloven. Departementet kan endre kommunens plan dersom det anser det nødvendig for at planen skal være i samsvar med lovens formål.

§ 7 Unntak for tiltak i kommunale eller statlige planer

Uten hensyn til §§ 4 og 5 kan kommunale planer åpne for følgende tiltak i Marka:

1. tiltak i landbruk, herunder bygninger og terrenginngrep
2. stier og løyper etter § 9

3. idrettsanlegg som kan innpasses innenfor lovens formål

4. offentlige infrastrukturanlegg som veier, jernbane, dammer, vannforsyningsystemer, kraftledninger mv., samt områder for igangværende råstoffutvinning

Kommunens endelige vedtak om arealdel av kommuneplan eller reguleringsplan som åpner for tiltak etter første ledd, skal bare stadfestes dersom tiltakene etter departementets syn lar seg forene med lovens formål. Departementet kan gjøre de endringer i kommunens plan som det anser nødvendig for at planen skal være i samsvar med lovens formål.

Departementet kan fravike forbudet i § 5 ved statlig arealplan etter plan- og bygningsloven § 6-4.

§ 8 Gjennomgang av planer som gjelder innenfor Markagrensen

Kommunen skal sørge for at dens planer er i samsvar med denne lov senest fire år etter lovens ikrafttredelse.

Kapittel 3 Ferdsl, friluftsliv og hensynsfull bruk av Marka

§ 9 Tilrettelegging for ferdsl, stier og løyper.

Anlegging av stier og løyper krever tillatelse etter denne lov. Anlegging av større løyper krever tillatelse fra kommunen og reguleringsplan etter plan- og bygningsloven kapittel 12. Ved tvil om tiltaket krever reguleringsplan kan saken kreves avgjort av Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Avgjørelsen kan ikke påklages.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om anlegging, rydding, merking og preparering av stier og løyper i Marka. Det kan gis bestemmelser om at det ikke, eller bare på nærmere vilkår, skal ryddes, anlegges, merkes eller prepareres stier eller løyper innenfor bestemte områder i Marka.

Anlegging, rydding, merking og preparering av permanente stier og løyper krever samtykke fra grunneier eller fester.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus kan gi offentlige myndigheter og organisasjoner med allment friluftsliv som formål rett til å anlegge, rydde, merke og preparere stier og løyper i Marka. Tillatelse kan gis for avgrensede områder eller for enkelte stier eller løyper.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus kan i det enkelte tilfelle vedta at inngrep etter annet og fjerde ledd kan foretas uten forutgående samtykke. Volder tiltaket skade, kan vedkommende eier eller fester kreve erstatningsspørsmålet avgjort ved skjønn. De lovbestemte kostnader ved skjønnet skal erstattes grunneier eller rettighetshaver, hvis skjønnet ikke finner at det kan gjøres unntak fordi erstatningssøkeren har avslått et rimelig forlikstilbud eller uten rime-

lig grunn har forlangt skjønn. I den utstrekning det finnes rimelig kan erstatningssøkeren også tilkjennes erstatning for utgifter som har vært nødvendig for å ivareta hans tarv under skjønnsaken.

Grunneier, fester eller bruker kan kreve omlagt sti eller løype som påfører ham særlig skade eller ulempe, dersom dette kan skje uten vesentlig ulempe for friluftslivet eller allmenne interesser for øvrig. For stier og løyper som medfører eller kan medføre vesentlig skade på naturmiljøet, kan omlegging også kreves av organisasjoner med naturvern eller friluftsliv som formål.

Krav om omlegging rettes til den som holder løypa eller stien ved like. Tvist om omlegging kan kreves avgjort av Fylkesmannen i Oslo og Akershus.

§ 10 Regler for motorisert og annen ferdsel

I Marka er motorferdsel i utmark og vassdrag ikke tillatt med mindre annet følger av denne lov eller forskrift gitt i medhold av denne lov. All motorferdsel i utmark og vassdrag mv. skal foregå varsomt og på tidspunkter som i minst mulig grad medfører ulemper for friluftslivet, skader i terrenget eller forstyrrelser for dyrelivet. På disse vilkår er nødvendig motorferdsel tillatt i forbindelse med:

1. politi-, ambulanse- og redningstjeneste og oppsyns- og tilsynstjeneste etablert med hjemmel i lov,
2. offentlige post- og teletjenester,
3. person- og godstransport til og fra faste bosteder og i jordbruks- og skogbruksnæring. Jakt, fiske og bærsanking regnes ikke som næring i denne forbindelse,
4. skånsom transport av felt elg,
5. drift og vedlikehold av hytter som er åpne for allmennheten,
6. Forsvarets øvelser, forflytninger og transporter,
7. transport i forbindelse med anlegg og drift av vegger og større anlegg, herunder dammer,
8. rutetransport som drives med løyve i henhold til yrkestransportloven,
9. vedlikehold av eksisterende løyper,
10. anlegg av nye løyper og utvidelse av eksisterende løyper som er godkjent etter denne lov,
11. transport i forbindelse med fiskekultiveringstiltak med offentlig formål,
12. drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg,
13. nødvendig istandsetting ved akutt utfall i områder som er vernet eller midlertidig vernet etter § 11.

Med utmark menes udyrket mark som etter lov om friluftslivet § 1 a første ledd ikke regnes som innmark eller like med innmark. Setervoll, hustomt, engslått, kulturbeite og skogplantefelt som ligger i utmark, regnes i denne lov like med utmark.

Veg i utmark som ikke er opparbeidet for kjøring med bil, anses i denne lov som utmark. Det samme gjelder opparbeidet veg som ikke er brøytet for kjøring med bil.

Med vassdrag menes åpne og islagte elver, bekker og innsjøer. Med motorferdsel menes i denne lov bruk av kjøretøy (bil, traktor, motorsykel, beltebil, snøscooter o.l.) og båt eller annet flytende eller svevende fartøy drevet med motor, samt landing og start med motordrevet luftfartøy.

Departementet kan ved forskrift forby eller begrense ferdsele med motorkjøretøy på privat veg for andre enn fastboende og besøkende til disse når ferdsele ikke har erverv, forvaltning eller oppsyn til formål eller skjer i politi, ambulanse-, brannvern- eller sikringsøyemed. Det kan fastsettes regulerende bestemmelser for ellers lovlig ferdsel med motorkjøretøy på vegene.

§ 11 Særskilt vern av friluftslivsområder

Kongen kan verne som friluftslivsområde områder som på grunn av naturopplevelsesverdier har særskilte kvaliteter for friluftslivet. Det kan fastsettes nærmere bestemmelser om området, herunder bestemmelser om skjøtsel og bruk.

Departementet kan verne områder midlertidig for å forhindre skade på verneverdier. Det kan fastsettes nærmere bestemmelser om området, herunder bestemmelser om skjøtsel og bruk.

Naturvernlovens bestemmelser om saksbehandling i kapittel VI gjelder for opprettelse av friluftslivsområder.

Det kan ikke iverksettes tiltak i friluftslivsområde som vesentlig kan endre områdets verdi som friluftslivsområde. Departementet avgjør i tvilstilfelle om et tiltak kan endre områdets verdi vesentlig som friluftslivsområde.

Økonomisk tap som følge av vedtak etter denne paragraf kan i samsvar med alminnelige rettsgrunnsetninger kreves erstattet av staten. Med mindre annet er avtalt, avgjøres spørsmålet ved rettslig skjønn etter begjæring av en av partene innen ett år etter at vedtaket er kunngjort. Departementet kan forlenge fristen. Reglene i domstolloven og tvisteloven gjelder så langt de passer.

§ 12 Hensynsfull bruk av Marka

Departementet kan gi forskrift om hensynsfull bruk av Marka. Bestemmelsene i forskriften skal bidra til å bevare og utvikle et godt forhold mellom brukere av Marka innen henholdsvis friluftsliv, idrett og næringsutøvelse i tillegg til hytteeiere og fastboende. Det skal legges vekt på at flerbruken i Marka skal foregå innenfor rammen av bærekraftig bruk.

Kapittel 4 Rådet for markasaker (Markarådet)

§ 13 Rådet for markasaker (Markarådet)

Departementet kan oppnevne et råd for markasaker. Markarådet skal arbeide for å fremme formålet med loven og kan av eget tiltak ta opp saker til behandling i rådet. Markarådet kan blant annet gi uttalelse til:

- søknader om tillatelse i større saker og dispensasjon
- forslag til planer
- forslag om særskilt vern av friluftslivsområde i henhold til § 11 i denne lov.

Markarådet kan utarbeide forslag til forskrift om hensynsfull bruk av Marka.

Markarådet med varamedlemmer oppnevnes for fire år om gangen. Rådet velger selv sin leder.

Departementet fastsetter nærmere bestemmelser om Markarådets sammensetning, antall medlemmer, oppgaver og arbeidsordning, sekretariatsordning, herunder hvilke oppgaver sekretariatet skal utføre mv.

Kapittel 5 Tillatelse til tiltak, dispensasjon, saksbehandling og klage

§ 14 Søknad om tiltak

Tiltak omfattet av loven kan bare settes i verk dersom det er gitt tillatelse av myndigheten etter loven. Tillatelse kan bare gis dersom fordelene ved tiltaket må anses større enn de skader og ulemper tiltaket vil medføre for friluftslivet, naturmiljøet eller de allmenne interesser for øvrig.

For søknader som går inn under § 7 skal søknadsbehandlingen begrenses til å kontrollere at tiltaket er i samsvar med de vilkår som framgår av § 7.

§ 15 Dispensasjon

Kommunen kan gi varig eller midlertidig dispensasjon fra bestemmelsene i § 4, § 5, § 7 første ledd nr. 1–3 og § 10. Departementet kan gi dispensasjon fra bestemmelsene i § 4, § 5, § 7 første ledd nr. 1–4 og § 10. Det kan settes vilkår for dispensasjonen.

Dispensasjon kan bare gis dersom hensynene i lovens formålsbestemmelse ikke blir vesentlig tilsidesatt, og fordelene ved å gi dispensasjon etter en samlet vurdering anses for å være klart større enn ulempene for friluftslivet, naturmiljøet eller allmenne interesser. Det kan ikke dispenseres fra kravet om utarbeidelse av reguleringsplan etter plan- og bygningsloven eller andre saksbehandlingsregler. Bestemmelsene om dispensasjon i plan- og bygningsloven gjelder ikke.

Kommunen kan ikke dispensere fra planer, lovens bestemmelser om planer eller forbudet i § 4 når en direkte berørt statlig eller regional myndighet har uttalt seg mot at det blir gitt dispensasjon.

§ 16 Klage mv.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus er klageinstans for kommunens vedtak etter denne lov. Direktoratet for naturforvaltning er klageinstans for fylkesmannens vedtak. Fylkesmannen og fylkeskommunen kan av eget tiltak påklage kommunens dispensasjonsvedtak etter § 15 og andre vedtak som kommunen fatter i eller i medhold av denne lov.

Organisasjoner som har friluftsliv, idrett, naturvern eller kulturvern som formål kan påklage vedtak fattet av kommunen etter § 5, § 7 første ledd, § 9 og § 10. Ellers gjelder reglene om klage i forvaltningsloven tilsvarende.

Kapittel 6 Tilsyn, kontroll, retting og straff

§ 17 Tilsyn og kontroll

Myndighetene etter loven skal gjennom råd, veiledning og opplysning arbeide for å fremme formålet med denne lov.

Kommunen fører tilsyn med at bestemmelsene gitt i og i medhold av denne lov blir overholdt. Kommunen avgjør på hvilke områder det skal føres tilsyn. Det skal legges vekt på å føre et så effektivt tilsyn som forholdene tilsier med minst mulig belastning for miljøet.

Ved tilsyn skal den som blir kontrollert eller den ansvarlige for virksomheten gi tilsynsmyndigheten nødvendig bistand og opplysninger. Tilsynsmyndigheten kan stanse personer, fartøyer og motorkjøretøyer dersom dette er nødvendig for utøvelsen av tilsynet.

Myndighetene etter loven kan påpeke plikt etter andre lover som er av betydning for formålet med denne lov og skal melde antatte brudd på plikter etter annet lovverk til ansvarlig tilsynsmyndighet.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om tilsyn, kontroll og rapportering.

§ 18 Retting og avbøtende tiltak

Kommunen kan pålegge den ansvarlige å rette eller stanse forhold som er i strid med loven eller i strid med vedtak med hjemmel i loven.

Den som ved å overtre loven eller vedtak med hjemmel i loven forårsaker fare for miljøforringelse, skal sette i verk tiltak for å forhindre at slik miljøforringelse skjer. Har miljøforringelsen allerede inntrådt, plikter skadevolder å hindre ytterligere miljøforringelse. Han plikter som hovedregel også å gjenopprette den tidligere miljøtilstand ved oppsamling, rydding, fjerning, planering eller andre egnede tiltak. Tiltak som i seg selv kan volde miljøpåvirkning av noen betydning, skal bare iverksettes etter tillatelse fra departementet eller pålegg etter første ledd.

Plikten til utbedring og gjenoppbygging gjelder ikke dersom det i lys av kostnadene og virkningene

av tiltakene, miljøvirkningene av overtredelsen og overtreders skyld og økonomiske stilling ville være særlig urimelig.

§ 19 Tvangsmulkt

For å sikre at bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov blir gjennomført, kan myndigheten etter loven fatte vedtak om tvangsmulkt.

Tvangsmulkt kan fastsettes når overtredelsen av en bestemmelse er oppdaget. Tvangsmulkten begynner å løpe dersom den ansvarlige oversitter den frist for retting av forholdet som myndigheten etter loven har fastsatt. Tvangsmulkt kan fastsettes på forhånd dersom særlige grunner tilsier det, og løper da fra en eventuell overtredelse inntreffer. Det kan fastsettes at tvangsmulkten løper så lenge det ulovlige forhold varer, eller at den forfaller for hver overtredelse. Tvangsmulkt løper likevel ikke dersom etterlevelse er umulig på grunn av forhold som ikke skyldes den ansvarlige. Tvangsmulkt kan fastsettes som løpende mulkt eller engangsmulkt.

Tvangsmulkt pålegges den ansvarlige for overtredelsen. Pålegg om tvangsmulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. Departementet kan frafalle påløpt tvangsmulkt.

§ 20 Straff

Med bøter eller fengsel inntil ett år straffes den som forsettlig eller grovt uaktsomt overtrer bestemmelsene i eller i medhold av § 5, § 7 første ledd, § 9, § 10, § 11, § 17 eller § 18.

Er det intrådt eller voldt fare for betydelig miljøskade, eller overtredelsene er grove, kan fengsel inntil tre år anvendes. Ved vurderingen av om over-

treddelsen er grov, skal det særlig legges vekt på overtredelsens omfang og virkninger og graden av utvist skyld.

Kapittel 7 Ikrafttredelse

§ 21 Ikrafttredelse

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

§ 22 Overgangsbestemmelse

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om hvordan reglene i plan- og bygningsloven 14. juni 1985 nr. 77 skal virke sammen med bestemmelser i denne lov.

§ 23 Endringer i andre lover

I lov om statlig naturoppsyn 21. juni 1996 nr. 38 (naturoppsynsloven) skal § 2 første ledd lyde:

Oppsynet skal føre kontroll med at bestemmelsene gitt i eller i medhold av

1. lov 28. juni 1957 nr. 16 om friluftslivet,
2. lov 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern,
3. lov 10. juni 1977 nr. 82 om motorferdsel i utmark og vassdrag,
4. lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner,
5. lov 29. mai 1981 nr. 38 om viltet,
6. lov 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk m.v., og
7. lov xxxxxxxxxxxx nr. xx om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markaloven)

blir overholdt. Det samme gjelder lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall, så langt departementet bestemmer.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 30. mars 2009

Gunnar Kvassheim

leder

Inga Marte Thorkildsen

ordfører

